

Asiantuntijuus eläinavusteisessa työssä

Emmi Pohtamo, Katja Salonvaara

2024 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Asiantuntijuus eläinavusteisessa työssä

Emmi Pohtamo, Katja Salonvaara
Voimavaraistavien työtapojen johtaminen ja kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla
Terveystenhoitaja (YAMK), sosionomi (YAMK)
Opinnäytetyö
Toukokuu, 2024

Emmi Pohtamo, Katja Salonvaara

Asiantuntijuus eläinavusteisessa työssä

Vuosi

2024

Sivumäärä

63

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää eläinavusteisen työn asiantuntijuutta sosiaali- ja terveysalalla. Opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajaa, vaan opinnäytetyö perustui kiinnostukseen selvittää, mistä eläinavusteisen työn asiantuntijuus ja osaaminen rakentuu. Tarkoituksena oli myös tutkia, millainen merkitys ammattilaisen ja eläimen välisellä suhteella on. Tavoitteena oli kartoittaa eläinavusteisen työn kehittämistarpeita.

Opinnäytetyön tietoperusta muodostuu eläinavusteisuuden määritelmästä, eri eläinavusteisista menetelmistä ja ammatillisesta osaamisesta. Lisäksi tarkastellaan eläinavusteisen työn voimavaraistavaa ja ratkaisukeskeistä työtettä, johon koulutusohjelmamme perustuu. Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, joka toteutettiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelemalla yhdeksää sosiaali- ja terveysalan ammattilaista, jotka käyttävät työssään eläinavusteisia menetelmiä. Tutkimusaineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Analysoituja tuloksia hyödynnettiin toisessa vaiheessa, joka oli haastateltaville järjestetty kehittämistyöpaja. Kehittämistyöpajassa oli yhteistä keskustelua haastatteluissa esiin nousseista teemoista ja pohdintaa alan kehittämistarpeista. Kehittämistyöpajassa käyty keskustelu analysoitiin erikseen teemoittelua hyödyntäen.

Opinnäytetyön tutkimustulokset osoittavat, että eläinavusteinen työmenetelmä on voimavaraistavaa sekä asiakkaalle että ammattilaiselle. Eläinavusteisuudessa on monia ratkaisukeskeisyyden piirteitä. Tuloksissa korostuivat eläinavusteisen ammattilaisen eri roolit niin eläimen kasvattajana, kouluttajana, omistajana, huolenpitäjänä, tukijana kuin myös tulkkina. Eläinavusteisen työn keskeisimmäksi osaamiseksi katsottiin eläimen tunteminen, ymmärtäminen ja kouluttaminen sekä eettinen osaaminen ja ammatillinen vastuu. Alan tärkeimpinä kehittämiskohteina pidettiin eläinavusteisuuden tunnettavuuden lisäämistä, ammatillisen ja vapaaehtoistoiminnan eriyttämistä sekä eläinten hyvinvoinnin edistämistä.

Opinnäytetyö tuki haastateltavia tarkastelemaan oman työnsä voimavaroja, merkityksellisyttä, mahdollisuuksia ja kehittämistarpeita. Opinnäytetyö tuotti perustavanlaatuaista tietoa niille sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöille, jotka ovat kiinnostuneita aloittamaan eläinavusteisten menetelmien käytön. Opinnäytetyö toimii perustana laajemmalle tutkimus- ja kehittämistyölle, jonka tavoitteena on yhdenmukaistaa eläinavusteiseen työhön vaadittavaa koulutusta ja osaamista. Muita jatkotutkimusaiheita ovat eläinten työhyvinvoinnin vahvistaminen ja alan yhdistys- ja järjestötoiminnan yhdenmukaistaminen.

Asiasanat: eläinavusteisuus, ammatillinen osaaminen, ratkaisukeskeisyys, voimavara- ja lähtöisyys

Development and Management of Empowering Working Methods in Health Care and Social Services

Master of Health Care, Master of Social Service

Emmi Pohtamo, Katja Salonvaara

Expertise in Animal-Assisted work

Year	2024	Pages	63
------	------	-------	----

The aim of the thesis was to gather information about the expertise of animal-assisted work in the social and health sector. The thesis did not have a client but instead was based on an interest in clarifying the expertise and professional competence in animal-assisted work. In addition, the aim was to examine the importance of the relationship between the professional and the animal. The purpose of the thesis was to map out the development needs of animal-assisted work.

The theoretical framework of the thesis consists of the definition of animal-assisted work, different animal-assisted methods and professional competence. In addition, the empowering and solution-oriented approach of animal-assisted work, on which the authors' training program is based, is examined. The thesis is research and development work that was carried out in two phases. In the first phase, the research material was collected by thematic interviews with nine social and health care professionals who use animal-assisted methods in their work. The research material was analyzed using thematic analysis. The analyzed results were utilized in the second phase, which was a development workshop organized for the interviewees. In the development workshop, there was a joint discussion about the themes that came up in the interviews and a reflection on the development needs of the field. The discussion in the development workshop was analyzed separately using thematization.

The research results of the thesis show that the animal-assisted work method is empowering for both the client and the professional. Animal-assisted work has many solution-oriented features. The results highlighted the different roles of an animal-assisted professional as an animal breeder, trainer, owner, caretaker, supporter and interpreter. In addition to ethical competence and professional responsibility, knowing, understanding and training the animal were considered to be the key skills in animal-assisted work. The most important areas for development in the field were considered to be increasing awareness of animal welfare, differentiating professional and volunteer activities, and promoting animal welfare.

The thesis supported the interviewees in examining the strengths, importance, opportunities and development needs of their own work. The thesis provided fundamental information for those professionals in the social and health care sector who are interested in starting to use animal-assisted methods. The thesis serves as the basis for wider research and development work, the goal of which is to harmonize the required education and competence in animal-assisted work. Other topics for further research include strengthening the welfare of animals at work and harmonizing the associations and organizations in the field.

Keywords: animal assisted work, professional competence, solution focused, empowering working methods

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Eläinavusteisen työn määrittely.....	7
3	Tutkimustietoa eläinavusteisuudesta.....	11
3.1	Sosiaalipedagoginen hevostoiminta.....	12
3.2	Koira-avusteinen työ.....	13
3.3	Green Care -toiminta.....	14
3.4	Eläinavusteisuuden kehittämistyö Suomessa.....	15
4	Ammatillinen osaaminen eläinavusteisessa työssä.....	16
4.1	Eettisyys eläinavusteisessa työssä.....	18
4.2	Voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote.....	20
5	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	22
5.1	Menetelmälliset ratkaisut.....	23
5.2	Teemahaastattelut.....	23
5.3	Kehittämistyöpaja.....	25
5.4	Aineiston analyysi.....	27
6	Tulokset.....	31
6.1	Ammattilaisen ja eläimen välinen suhde.....	31
6.2	Asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä.....	33
6.3	Voimavarat ja ratkaisukeskeisyys eläinavusteisessa työssä.....	34
6.4	Kehittämistarpeet omassa työssä ja alalla.....	36
6.5	Kehittämistyöpajan tulokset.....	37
7	Johtopäätökset ja pohdinta.....	38
7.1	Arviointi.....	40
7.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	42
7.3	Jatkokehittämisaiheet.....	44
	Lähteet.....	46
	Kuviot.....	54
	Taulukot.....	54
	Liitteet.....	55

1 Johdanto

Sosiaali- ja terveystalvet ovat uudistuneet yhteiskunnallisten muutosten, kuten kaupungistumisen, yhteisöllisyyden vähentymisen sekä tehokkuus- ja tuottavuusajattelun myötä (Yli-Viikari & Ylilauri 2019, 1-2). Sosiaali- ja terveysalan kasvavien kustannusten hillitsemiseen tarvitaan keinoja ja eläinavusteinen työ voi olla yksi niistä. (Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä 2023).

Eläinavusteisuus määritellään yleisesti toiminnaksi, jossa ihmisen hyvinvointia edistetään toimimalla eri tavoin eläimen kanssa (Vehmasto ja Lipponen 2021, 1775; Lipponen, Vainio, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Raukola-Lindblom & Paasonen 2023; Eläinavusteinen työ ry 2023). Hyvinvoinnin lisäksi eläinavusteisuus tuottaa inhimillistä ja taloudellista hyötyä (Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä 2023).

Aiemmin eläinavusteisuus on ollut yksipuolista ja eläimiä käytettiin pääasiassa terapiassa keskustelun herättäjinä. Nykyään eläimien käyttö on lisääntynyt eri ympäristöissä, erilaisten ihmisten kanssa ja eri tarkoituksissa (Fine, Tedeschi, Morris ja Elvove 2019, 24). Suomessa toiminta on saanut alkunsa vapaaehtoistyöstä, jossa koirat ovat vierailleet sairaaloissa tai vanhusten keskuudessa. Eläinavusteisuus on lisääntynyt erityisesti 2000-luvun jälkeen (Hautamäki, Ramadan, Ranta, Haa-pala & Suomela-Markkanen 2018, 5, 20, 29) ja nykyään sitä hyödynnetään monipuolisesti sosiaali- ja terveysalalla. Eläinavusteisuutta käytetään erityisesti toiminta-, fysio- ja puheterapiassa, mutta yhä enenemissä määrin sosiaalisessa, neurologisessa ja psykoterapeuttisessa kuntoutuksessa. (Vehmasto & Lipponen 2021, 1775.) Ammattilaisille on alettu tarjoamaan täydennyskoulutusta eläintyöparin kanssa työskentelyyn (Hautamäki ym. 2018, 29).

Suomessa osa eläinavusteisesta työstä toteutetaan vaativan lääkinällisen kuntoutuksen palveluna. Vaativa lääkinällinen kuntoutus on Kelan järjestämää palvelua asiakkaille, joilla diagnosoitu sairaus tai vamma aiheuttaa huomattavia suoritus- ja osallistumisrajoitteita ja kuntoutustarvetta. Kuntoutuspalveluita toteuttavat Kelan hankkimat palveluntuottajat. Vaativana lääkinällisenä kuntoutuksena järjestetään esimerkiksi ratsastusterapiaa, eläinavusteista terapiaa ja neuropsykologista kuntoutusta. (KELA Vaativa lääkinällinen kuntoutus 2024, 4, 14, 21, 26, 29.)

Tutkimuskirjallisuuden perusteella eläinavusteisen työn kenttä on laaja ja kirjava. Esimerkiksi eläinavusteisuus määritellään lukuisilla eri tavoilla ja tarjolla on monia erilaisia alaan liittyviä täydennyskoulutuksia. Jos sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilö haluaisi hyödyntää eläinavusteisuutta työssään, mistä tulisi aloittaa ja millaista osaamista erityisesti tarvitaan? Opinnäytetyöllämme ei ole toimeksiantajaa, vaan se perustuukin kiinnostukseemme selvittää,

mistä eläinavusteisen työn asiantuntijuus ja osaaminen rakentuu. Eläinavusteisen työn yleistyessä on ajankohtaista selvittää asiantuntijoiden osaamista ja heidän polkuaan eläinavusteisuuden ammattilaiseksi. Olemme erityisen kiinnostuneet siitä, mitä työ ja siihen liittyvä eläinsuhde merkitsevät ammattilaisille.

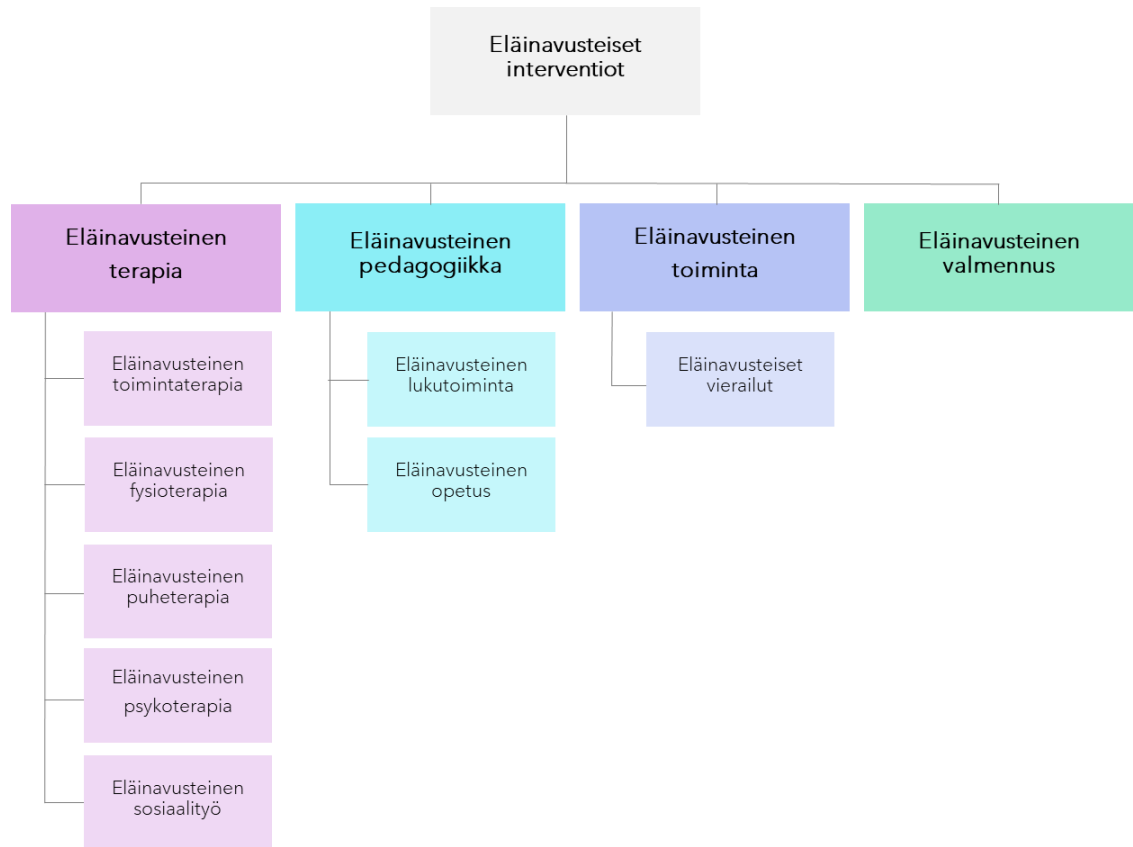
Opinnäytetyön tietoperustassa tarkastelemme eläinavusteisuuden eri määritelmiä, eläinavusteisia menetelmiä, viimeaikaista alan kehittämistyötä Suomessa ja alan ammatillista osaamista. Tarkastelemme myös eläinavusteisen työn voimavaraistavia ja ratkaisukeskeisiä piirteitä, johon ylemmän ammattikorkeakoulututkimomme koulutusohjelma perustuu.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, jonka tutkimusaineisto kerättiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa haastattelimme yhdeksää sosiaali- ja terveysalan ammattilaista, jotka käyttävät työssään eläinavusteisia menetelmiä. Haastattelut analysoitiin teemaattisen analyysin avulla. Opinnäytetyön toisessa vaiheessa haastateltaville järjestettiin yhteinen kehittämistyöpaja, jossa hyödynsimme osallistavaa ja voimavaraistavaa ohjausta. Kehittämispajan tavoitteena oli edistää ammatillista keskustelua ja pohdintaa, erityisesti alan kehittämistarpeista, sekä tarjota ammattilaisille tilaisuus verkostoitumiselle.

Opinnäytetyön tulokset käsitellään haastatteluissa esiin nousseiden teemojen mukaisesti. Tämän jälkeen esittelemme tulosten perusteella saadut johtopäätökset. Lopuksi arvioimme kehittämisasetelmaa, pohdimme eettisyyteen, luotettavuuteen ja tietosuojaan liittyviä kysymyksiä, sekä esittelemme jatkokehittämisaiheita. Haluamme kiittää kaikkia opinnäytetyöme haastateltavia, jotka lähtivät rohkeasti keskustelemaan kanssamme työn henkilökohtaisesta merkityksestä.

2 Eläinavusteisen työn määrittely

Kansainvälinen yhdistys International Association of Human-Animal Interaction Organizations eli IAHAIO (2018, 499-501) on pitänyt eläinavusteisen työn haasteena runsasta ja vaihtelevaa terminologiaa. Vuonna 2014 yhdistys laati ohjeen alan määritelmistä, ja kannustaa jäseniään käyttämään määritelmiä. IAHAIO määrittelee eläinavusteisen intervention olevan pääkäsike kaikelle tavoitteelliselle ja strukturoidulle toiminnalle, jossa eläin on mukana opetuksen, terveyden tai sosiaalialan työssä. Intervention tavoitteena on terapeuttiset saavutukset ihmiselle.

Kuvio 1: Eläinavusteisen työn määritelmä. Mukailten IAHAIO (2018).

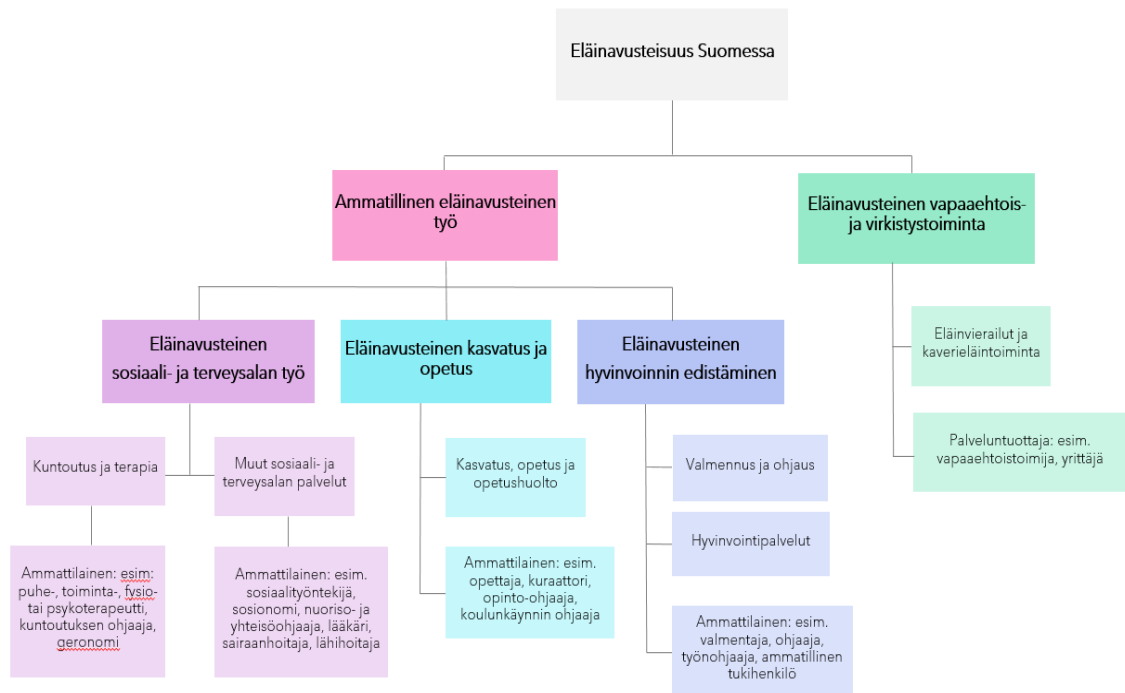
IAHAIO (2018, 501) esittää, että eläinavusteisen intervention käsitteeseen sisältyy eläinavusteinen terapia, eläinavusteinen opetus, eläinavusteinen toiminta ja eläinavusteinen valmennus. Eläinavusteista terapiaa ohjaa esimerkiksi psykologi tai sosiaalityöntekijä, ja tavoitteena on vahvistaa asiakkaan fyysistä, kognitiivista, sosioemotionaalista tai käyttäytymiseen liittyvää toimintaa, joko yksikö- tai ryhmämuotoisena. Eläinavusteista opetusta järjestävät opetuksen ammattilaiset, kuten opettajat ja erityisopettajat. Eläinavusteisessa opetuksessa keskitytään akateemisiin ja prososiaalisiin taitoihin sekä kognitiiviseen toimintaan. Toiminta voidaan toteuttaa myös opettajan ja eläintä käsittelevän henkilön yhteistyönä. Eläinavusteinen toiminta on tavoitteellista ja epävirallista vuorovaikutusta ja vierailuja, jota toteuttaa ihmisestä ja eläimestä koottu tiimi. Toiminta on motivoivaa, opetuksellista ja virkistävää. Eläinavusteiseksi valmennukseksi luokitellaan toiminta, jota ohjaa ammatillinen valmentaja. Toiminnassa keskitytään vahvistamaan yksilön henkilökohtaista kasvua, ryhmäytymistä tai sosiaalisia taitoja.

Suomessa Hautamäki, Ramadan ja Vilhunen (2021, 6) määrittelevät eläinavusteisen intervention edellistä vastaavalla tavalla. Eläinavusteisen intervention katsotaan olevan pääkäsite kaikille tavoille, joissa hyödynnetään eläimen ja ihmisen keskinäistä vuorovaikutusta koulutuksessa sekä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kaikki eläimen kanssa suoritettavat harjoitteet ja toiminnot, joiden tarkoituksena on edistää esimerkiksi ihmisten motivaatiota, hyvinvointia tai

toimintakykyä, on eläinavusteista interventiota. Toiminnoissa käytetään hyödyksi eläimen ja ihmisten välistä vuorovaikutusta.

Vehmasto & Lipponen (2021, 1776) sekä Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2022) sen sijaan jakavat eläinavusteisen työn kahteen pääluokkaan, eläinavusteisiin interventioihin ja eläinavusteiseen toimintaan. Ensin mainittuun sisältyy kaikki ammattihenkilöiden ohjaama toiminta ja jälkimmäiseen kaikki vapaaehtoisen toteuttama toiminta. Green Care Finland ry (2023) jakaa eläinavusteisen työn vastaavalla tavalla kahteen luokkaan, mutta nimittää ammattihenkilöiden harjoittamaa työtä eläinavusteiseksi terapiaksi. Kihlström-Lehtonen ja Säkkinen (2019, 147) kritisoivat terapia-termin käyttöä. Esimerkiksi koiraterapiaksi voidaan nimittää vapaaehtoista koira-avusteista toimintaa. Terapia on ammattihenkilön toteuttamaa toimintaa, ja terapia-termillä tarkoitetaan yleensä terapian lisäksi myös hoidollista ja kuntouttavaa toimintaa.

Eläinavusteisen työn moninaiseen määrittelyyn on hiljattain vastannut eduskunnan eläinavusteinen työryhmä. Työryhmä on laatinut termistön kuvaamaan ammatillista eläinavusteista työtä sekä eläinavusteista vapaaehtois- ja virkistystoimintaa. Tavoitteena on, että termistö vakiinnutetaan Suomessa. Määritelmän mukaan ammatillisessa eläinavusteisessa työssä sosi-aali-, terveys-, kasvatus- tai hyvinvointialan ammattilaishenkilön työparina toimii eläin. Ammatillinen eläinavusteinen työ noudattaa suunnitelmallisuutta, tavoitteellisuutta ja dokumentointia. Kun eläinavusteisuutta hyödynnetään kasvatuksessa ja koulutuksessa, se perustuu Opetushallituksen suosituksiin, opetussuunnitelmaan ja yksiköiden omiin ohjeisiin. Eläinavusteinen vapaaehtois- ja virkistystoiminta sen sijaan on epämuodollista, eikä siihen pääsääntöisesti liity dokumentointia tai erityistä tavoitteellisuutta. (Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä 2023.) Tämä opinnäytetyö perustuu ajankohtaiseen eli työryhmän laatimaan määritelmään.

Kuvio 2: Eläinavusteisuus Suomessa. Mukaillen Lipponen, Vainio, Ikäheimo, Mattila-Rautiainen, Raukola-Lindblom & Paasonen (2023).

Paasonen (2023, 11) kertoo sosiaali- ja terveysalalla tehdystä eläinavusteisen työn monipuolisuudesta. Eläinavusteita työtä voidaan tehdä lähes kaikilla alan sektoreilla, mukaan lukien erilaiset asiakasryhmät. Eläimen mukanaoloa voidaan hyödyntää tarkoituksenmukaisessa tavoitteellisessa työssä, silloin jos se sopii asiakkaan hoito- tai kuntoutussuunnitelmaan. Työtä tehdään syrjäytymisen ehkäisemiseksi, toimintakyvyn lisäämiseksi tai apuna mielialan kehittämiseksi. Eläinavusteinen sosiaali- ja terveysalan työ jaetaan terapiaan ja kuntoutukseen, sekä muuhun sosiaalialan työhön. Valviran hyväksymät ammattinimikkeen omaavat fysio-, toiminta-, puhe-, psykoterapeutit, sekä psykologit voivat käyttää työssään eläinavusteinen terapia- termiä. Muita termejä alalla ovat mm. eläinavusteinen kuntoutus tai eläinavusteinen ohjaus.

Paasonen (2023, 11) kokoaa eläinavusteisen työn mahdollisuuksista koulutyössä. Kasvatusalan ammattilainen voi työskennellä koulussa tai varhaiskasvatuksessa eläimen kanssa. Eläinavusteisessa toiminnassa tulee ottaa huomioon opetussuunnitelma ja oppilaitoskohtaiset ohjeet. Kouluissa voi eläinavusteisesti työskennellä laajalti koulun henkilökunta, opettajat, koulunkäynninohjaajat, sekä opiskeluhuollon henkilöstö, opinto-ohjaaja ja kuraattori. Myös yhteisöpedagogiikka, sekä nuoriso ja yhteisöohjaus ovat osa eläinavusteista kasvatusta.

Paasonen (2023, 12) tuo esille muita toimintamalleja, joissa eläinavusteisuus voi olla mukana. Eläinavusteisuutta voidaan hyödyntää monissa palveluissa, joissa tuetaan asiakkaan terveyttä,

sekä hyvinvointia. Toiminta ei vaadi sosiaali- ja terveys-, tai kasvatusalan pätevyyttä, mutta edellyttää kuitenkin kokemusta ihmisten kanssa työskentelystä. Palvelu voi olla valmennusta yksilönä tai työyhteisössä. Lapsille ja nuorille suunnattua tukipalvelua. Tai hyvinvointi palveluja itsemaksaville asiakkaille. Eläinavusteinen vapaaehtois- ja virkistystoiminta ei edellytä palvelun tarjoajalta kasvatus-, sosiaali-, tai terveysalan koulutusta. Toimintaa voivat tarjota esimerkiksi maaseutuuyrittäjät vierailuina tiloilla. Kaverikoiratoiminta lukeutuu vapaaehtois-toimintaan. Toiminnalle ei ole asetettu tarkkoja tavoitteita, toiminta vaatii kuitenkin osaamista eläimen kanssa toimimisesta, sekä hyviä vuorovaikutustaitoja. Eläinavusteisuuteen liittyvä koulutus katsotaan eduksi.

3 Tutkimustietoa eläinavusteisuudesta

Tässä luvussa tarkastellaan eläinavusteisen menetelmän hyötyjä ja vaikuttavuutta, sekä Suomessa tunnetuimpia eläinavusteisuuden muotoja.

Evans ja Gray (2011, 613) kertovat useista tutkimustuloksista, joiden mukaan eläinavusteisuus on tuottanut huomattavia hyötyjä asiakkaille. Eläinavusteinen työ voi edistää työntekijän ja asiakkaan sitoutumista yhteiseen työskentelyyn, ja siten parantaa näiden välistä suhdetta. Green Care Finland ry (2023) vahvistaa monia eläinavusteisuuden hyötyjä. Eläimen läsnäolo ja kosketus tuottavat iloa, lohtua, rauhaa, luottamusta ja turvaa. Eläimen kanssa vuorovaikutus on helpompaa kuin ihmisten kanssa, sillä vuorovaikutus perustuu kehonkieleen. Vuorovaikutusta edistää myös se, ettei eläin arvostele ihmistä ulkoisen olemuksen perusteella. Eläimen tarpeet, kuten liikunta, lepo ja ravinto, ovat samanlaiset kuin ihmisellä ja niiden tuoma päivärhythmi tukee myös ihmisen hyvinvointia.

Hautamäki ym. (2018, 20, 36) kertovat eläimen rohkaisevan arkaa kuntoutujaa, antaen herkästi läheisyyden tunnetta ja olevan vilpittömästi läsnä. Eläinavusteisuus vaikuttaa fyysisiin oireisiin madaltaen verenpainetta, sekä hidastaa sydämensykkettä. Samalla mieliala kohenee ja levottomuus vähenee. Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) kirjoittavat eläimen läsnäolon aktivoivan oksitosiinijärjestelmää ja lieventävän stressiä. Eläinavusteinen kuntoutus parantaa hoitosuhdetta ja vuorovaikutusta vaikuttaen positiivisesti asiakkaan kuntoutumiseen. Pelot, allergiat ja saatavuus rajoittavat eläinavusteista työtä.

Paasonen (2023, 35) kertoo eläimen roolin vaihtelevan valmennuksessa. Aktiivisessa roolissa eläintä koulutetaan tai sen pyydetään tekemään ennalta opetettuja tehtäviä. Asiakas saa tilanteessa onnistumisen kokemuksia, sekä oppii uutta. Asiakkaan motoriset- ja kommunikaatio- taidot voivat tällöin harjaantua. Valmennustilanne ei kuitenkaan edellytä eläimeltä aktiivista roolia. Asiakkaan hoitaessa eläintä, hän kokee itsensä merkitykselliseksi huolehtiessaan toisesta, sekä kokee voivansa olla hyödyksi hoitaessaan eläintä ja näin lisätä eläimen

hyvinvointia. Pelkkä eläimen seuraaminen ja havainnointi on kiinnostavaa, eläimen tunnetiloja voi peilata itseensä. Itsestään puhuminen voi olla helpompaa eläimen kautta. Green Care Finland ry (2024b) esittää eläinavusteisuuden sopivan niihin kommunikoinnin tilanteisiin, jossa muuten luottamuksen saaminen vuorovaikutustilanteessa on haasteellista. Keskustelun rinnalle voidaan eläimen läsnä ollessa tuoda toiminnallisia keinoja ja menetelmiä, toimintamallit keskittyvät ihmisen voimavaroihin. Ohjaus- tai hoitokontaktissa sosiaali- ja terveysalan ammattilainen saa toimintaansa lisää työvälineitä. Useissa tutkimuksissa on todettu eläimen läsnäolon vaikuttavuutta ihmisen rauhoittumiseen ja hyvinvointiin, mutta kokonaiskäsityksen saamiseksi tutkimusaineistoa tarvitaan jatkossakin. Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) toteavat myös, että eläinavusteisen työn vaikuttavuutta todennettaessa tarvitaan vielä todentamismenetelmien kehittämistä.

Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) sekä Hautamäki ym. (2018, 5) toteavat, että Suomessa käytetään eläinavusteisessa työssä eniten koiria ja hevosia. Muitakin eläimiä voidaan hyödyntää eläinavusteisessa työssä, kuten alpakoita. Lumotarha (2020) perustelee alpakoiden sopivuutta niiden rauhallisella käytöksellä. Lisäksi alpakoille on ominaista toisen tilan kunnioittaminen. Yleensä alpakoita pidetään helposti lähestyttävänä eläiminä, sillä alpakkaan liittyy harvoin ennakkokäsityksiä. Allergiset ihmiset voivat sietää hyvin alpakoita. Ikäheimo (2013, 112-113) tuo esille alpakan luonteen tärkeyden eläinavusteisessa työskentelyssä. Luonne on periytyvä ja hyvä hermorakenne huomioidaankin kasvattaessa terapia-alpakoita. Perusluottamusta ihmiseen vahvistetaan alusta asti. Alpakka ei yleensä pidä harjaamisesta, kun taas laama sietää tätä helpommin. Laama onkin keskimäärin alpakkaa kontaktihakuisempi ja haakeutuu helpommin yhteistyöhön. Alpakka puolestaan on enemmän laumaeläin ja ottaa hienovaraisemmin kontaktia ihmiseen.

3.1 Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Hämäläinen ja Koistinen (2019, 6-7) kertovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eli SPHT:n olevan yksi vakiintuneista eläinavusteisen työn muodoista. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on lähtenyt tavoitteesta yhdistää hevosharrastus lasten ja nuorten sosiaalisen kasvun tukemiseen ja kuntoutukseen. Hevostoiminnan on katsottu vähentävän ja ehkäisevän lasten ja nuorten syrjäytymistä, sekä vahvistavan sosiaalisia taitoja, osallisuutta ja taitoa tunnistaa omia rajoja ja mahdollisuuksia. Lastensuojelun Keskusliitto ja Suomen Ratsastajainliitto ovat alusta alkaen olleet mukana sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittämisessä.

Hämäläinen ja Koistinen (2019, 10-11) kuvailevat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perustuvan sosiaalipedagogiseen lähestymistapaan, jossa painotetaan yhteisöllisyyttä, toiminnallisuutta ja elämyksellisyyttä. Asiakkaan kasvun prosessia tuetaan pedagogiikan, yhteisöjen ja yhteiskunnan avulla. Sosiaalipedagogiikka korostaa kasvatuksen laaja-alaista, sosiaalista ja sosiaalipoliittista erityistehtävää. Lipponen ja Fagerström (2019, 12) painottavat, että

sosiaalipedagogiikassa asiakas ole toimenpiteiden kohde, vaan asiakkaan omaa aktiivisuutta korostetaan.

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry (2023) kuvailee sosiaalipedagogista hevostoiminnan hyödyntämistä esimerkiksi tukitoimena lastensuojelussa, mielenterveystyössä, sekä sosiaalisten, tunne- ja vuorovaikutustaitojen oppimisessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta tukee sosiaalista kuntoutusta, sosiaalista kasvua ja hyvinvointia. Peltomäen (2019, 137-138) tutkimuksen mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta sopii myös päihdehoidon tueksi. Hevoset, toiminnallisuus ja talliympäristö edistävät mielialaa, rentoutumista, keskittymiskykyä, uni- ja päivärytmiä sekä fyysistä, henkistä ja kognitiivista kuntoutumista. Valkas (2019, 73, 81) lisää, että hevostoimintaan kuuluu myös hevostaitojen oppiminen, luontosuhde, tallitoiminta ja ratsastus. Se sopii erityisesti ryhmäkuntoutusmuodoksi kouluikäisille lapsille, joilla on aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö. Hämäläinen ja Koistinen (2019, 10-11) painottavat toiminnassa lapsen tai nuoren henkilökohtaista suhdetta hevoseen.

Valkas (2019, 81) esittää, että sosiaalipedagogista lähestymistapaa voidaan hyödyntää myös ratsastusterapiassa, jossa ratsastusterapeutti järjestää motorista ja psyykkistä kuntoutusta hevosen avulla. Mattila-Rautiainen (2019, 107) kuvailee ratsastusterapeutin hyödyntävän hevosen rakennetta ja liikettä kuntoutujan tarpeisiin sopivalla tavalla.

3.2 Koira-avusteinen työ

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023a) ja Hautamäki ym. (2018, 20) kuvailevat koira-avusteisen työn olevan moninaista kasvatuksen sekä terveys- ja sosiaalihuollon alalla. Koira-avusteisuutta käytetään esimerkiksi fysio-, toiminta- puhe- ja psykoterapiassa, opetuksessa ja kasvatuksessa. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023b) esittää koiran rauhoittavan ja parantavan luokan ilmapiiriä, sekä vahvistavan sosiaalista vuorovaikutusta, yhteistyötä ja liikumista. Oppilaat saavat koirasta tukea esimerkiksi keskittymiseen, motivaatioon, tunnetaitoihin ja jännityksen lievittämiseen. Koiran koetaan tuottavan iloa oppimisympäristöön.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023c) selostaa koirien käyttöä sosiaalihuollossa, kuten aikuissosiaalityössä, maahanmuuttaja- ja vammaispalveluissa. Koira-avusteisuus antaa asiakkaalle emotionaalista tukea sekä vahvistaa asiakkaan taitoja esimerkiksi empatian, vuorovaikutuksen, itsesäätelyn näkökulmasta. Koiran avulla voidaan myös tukea asiakkaan sosiaaliliemotonaalisia taitoja ja tunneilmaisua.

Koirat kasvatus- ja kuntoutus ry:n (2023d) mukaan koiria hyödynnetään terveydenhuollossa esimerkiksi toimintaterapiassa. Toimintaterapiassa arvioidaan asiakkaan toimintakykyä ja toimintaympäristöä sekä toteutetaan ja seurataan kuntoutusta. Koira-avusteisuus vahvistaa asiakkaan motivoitumista ja osallistumista. Koira-avusteiset tehtävät tukevat esimerkiksi asiakkaan tunteiden ja aistien säätelyä, silmän ja käden yhteistyötä, hieno- ja karkeamotorisia

taitoja, muistitoimintoja ja hahmotusta. Koira-avusteisuus sopii monille eri asiakasryhmille, kuten iäkkäille, mielenterveyskuntoutujille ja lapsille.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023e) esittää, että koiria käytetään terveydenhuollossa myös fysioterapiassa, perustellusti ja lisäarvoa tuoden. Fysioterapiassa keskitytään asiakkaan terveyteen, toimintakykyyn, liikkumiseen ja toimintarajoihteisiin. Asiakas ja koira tekevät vuorovaikutuksessa harjoitteita, joko yhdessä tai vuorotellen. Jos koiralle opetetaan käsimerkkejä, vuorovaikutus onnistuu ilman puhetta. Koira-avusteisessa fysioterapiassa asiakas harjoittelee ketteryyttä, tasapainoa, lihasvoimaa, kommunikointia ja tarkkaavaisuutta. Menetelmä soveltuu lapsista iäkkäisiin.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023f) kertoo, että koiran käyttö puheterapiassa vahvistaa asiakkaan vuorovaikutusta. Puheterapian avulla autetaan asiakkaita, joilla on puheen, kommunikoinnin, vuorovaikutuksen ja kielellisten taitojen häiriöitä, tai syömisen, nielemisen, äänen ja kuulon haasteita. Koira kuuntelee asiakasta eikä asiakkaan puheen muodoilla ja virheillä ole merkitystä koiralle. Koira kannustaa asiakasta luontevaan vuorovaikutukseen. Suomen Kennelliitto ry (2023) yhtyy tähän ja tuo esiin myös lukemisen näkökulman. Koiralla on rauhoittava ja innostava vaikutus lukijaan. Lukukoiratoimintaa järjestetään kirjastoissa vapaaehtoisten toimesta.

Koiran merkitys vuorovaikutukseen on huomioitu myös psykoterapiassa. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2023g) kertoo, että koira voi merkittävästi edistää terapiasuhdetta asiakkaan ja terapeutin välillä. Koira voi vahvistaa asiakkaan mukavuuden ja turvallisuuden tunnetta, sekä positiivista suhtautumista terapiatapaamisiin. Koira tuo toiminnallisuutta ja asiakkaalle voi olla helpompaa vastaanottaa huomiota koiralta kuin terapeutilta.

3.3 Green Care -toiminta

Yli-Viikari ja Ylilauri (2019, 1-3) kirjoittavat Green Care -toiminnan tarkoittavan luonto- ja eläinavusteisia menetelmiä, jotka perustuvat luontoon, eläimiin ja maaseutuuympäristöön. Green Carea pidetään kuntouttavana, osallistavana ja voimavaralähtöisenä laajana suuntautumisena, jonka syntyyn ovat vaikuttaneet kaupungistuminen, yhteisöllisyyden vähentyminen, tehokkuus- ja tuottavuusajattelu, ja muut yhteiskunnalliset muutokset. Kahilaniemi (2019, 52) tarkastelee samoja taustatekijöitä ja arvelee, että suurikokoisten kasvatus-, sosiaali- ja terveysalan yksiköiden perustamisen myötä ihmisten yhteys eläimiin ja luontoon on vähentynyt. Kuitenkin ihmiselle luonto ja luonnollinen toiminta pysyvät tärkeinä. Hautamäki (2019, 11) lisää, että Green Care -toiminnan syntymisen taustalla on lisääntynyt ymmärrys ilmastonmuutoksesta, ihminen ja ekosysteemin keskinäisestä riippuvuudesta, sekä eläinten merkityksestä ihmisen hyvinvointiin joko lemmikin tai sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen työparin roolissa.

Green Care -toiminta on vastuullista, tavoitteellista ja ammatillista toimintaa, jolla voidaan edistää ihmisen hyvinvointia ja elämänlaatua. Toiminta sijoittuu monesti luonnonympäristöön tai maatilalle, mutta luontoa ja luonnon elementtejä voidaan tuoda myös kaupunkiympäristöön. Green Care -palvelut sopivat monille eri asiakasryhmille. Asiakkailla voi olla erityisen tuen tarvetta, tai myös muita tarpeita, jotka tulee ottaa huomioon, sekä vaikuttavat palvelun toteuttamiseen. Green Care -menetelmiä käytetään fyysisessä, psyykkisessä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa, hoidossa, hoivassa, kuntouttavassa työtoiminnassa sekä asumispalveluissa. Suomessa luonto- ja eläinavusteisen työn laadun ja näkyvyyden merkittävänä edistäjänä on Green Care Finland ry -yhdistys. Yhdistys välittää vertaistietoa ja tuo jäsenilleen, palvelun tuottajille, kehittäjille ja kouluttajille näkyvyyttä. Yhdistys tarjoaa täydennyskoulutusta, tekee yhteistyötä oppilaitosten kanssa sekä osallistuu eri hankkeisiin. (Green Care Finland ry 2024a.)

3.4 Eläinavusteisuuden kehittämistyö Suomessa

Eläinavusteisuuden ajankohtaisuus ja suosion lisääntyminen näkyy viime ajan uutisoinnissa ja tutkimustyössä. Esimerkiksi joulukuussa 2023 päättyneen Eläin on -yritysryhmähankkeen tavoitteena oli kehittää eläinavusteisen työskentelyn tunnettavuutta, eettisyyttä ja sisältöä neljässä yrityksessä, jotka harjoittavat eläinavusteista ja Green Care- toimintaa. Tarvetta koettiin erityisesti myös viestintään ja digivälitteisiin toimintatapoihin, jotta voitaisiin vastata digitalisoituvan yhteiskunnan tarpeisiin. Alan tunnettavuutta pyrittiin lisäämään vaikuttamalla maaseudun palvelutarjonnan kehittymiseen ja maaseudun elävöitymiseen. Hanke oli osa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa ja sen toteutuksesta vastasi Laurea-ammattikorkeakoulu. (Laurea-ammattikorkeakoulu 2024; Maaseutuverkosto 2024.)

Esimerkiksi Kainuussa on kehitetty eläinavusteinen toimintamalli, jonka tavoitteena on tukea työvoimapalveluissa asiakkaiden työllistymis- ja opintopolkuja. Työvoimapalvelujen asiantuntija auttaa eläinavusteisesti asiakasta löytämään mielenkiinnon kohteita ja voimavarojaan. Toimintamallin vaikuttavuutta arvioidessa tulokset olivat suotuisia. Esimerkiksi positiivisia muutoksia nähtiin mielen virkistymisessä, tulevaisuuteen suhtautumisessa ja itsetunnon kehityksessä. Asiakkaat kokivat saaneen uutta tietoa luonnon merkityksestä hyvinvoinnille ja kokivat kohtaamisten olleen aiempaa aidompia. Toimintamalli on kehitetty Kajaanin ammattikorkeakoulun, Luonnonvarakeskuksen ja Kainuun ammattiopiston yhteisen Tilalta tietoon ja työelämään -hankkeen kokemusten pohjalta. Toimintamallia toteutettiin yhteistyöverkostossa ja suunnitellaan asiakaslähtöisesti. Verkostoon kuuluu eläinavusteisia palveluja tarjoavia yrityksiä työllisyyspalveluiden lisäksi. Yhteiskunnan ja kestävä kehityksen kannalta tämä voi vähentää myös työttömyyden hoidon kustannuksia ja parantaa työvoiman saatavuutta esimerkiksi luonnonvara-alalla. (Luonnonvarakeskus 2023)

Karhu ja Tiainen (2024) kirjoittavat ratsastusterapian kehittämistyöhön liittyvästä huolesta. Hoitomuotona ratsastusterapia on merkityksellinen kuntoutusmuoto psykiatrisen erikoissairaanhoidon asiakkaille, jonka katsotaan yleistyvän. Ratsastusterapiaa on jo vuosien ajan järjestetty yksityisten palveluntuottajien lisäksi myös osana julkista terveydenhuoltoa. Tällä hetkellä suunnitellaan ratsastusterapiatoiminnan ulkoistamista ainakin osittain Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirin eli HUS:n alueella. HUS:lla on oma ratsastusterapiatalli Lohjalla, jota pidetään hoitomuodon kehittämisen edelläkävijänä. Yksikköön on ohjautunut asiakkaita suoraan julkiselta puolelta, ja palvelun saaminen kuormittuneelle perheelle on ollut helppoa. Tilanteen pelätään muuttuvan kuitenkin toiminnan ulkoistamisen myötä. Terapeutin löytäminen omin voimin voi olla kuormittuneelle asiakkaalle vaikeaa. Palvelun saatavuus vaikuttaa kuntoutuksen sujuvuuteen ja alan ammattilaiset ovat huolissaan palvelun saatavuudesta tulevaisuudessa.

4 Ammatillinen osaaminen eläinavusteisessa työssä

Ammatillisen eläinavusteisen työn osaaminen perustuu sosiaali-, terveys-, kasvatusta ja hyvinvointialan ammatilliseen osaamiseen. Esimerkiksi Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (2017, 11) kuvailee sosionomin ammatillisen osaamisen rakentuvan keskeisesti ymmärryksestä eri asiakasryhmien kanssa tehtävästä työstä, palvelukokonaisuuksien ja lainsäädännön ymmärryksestä, asiakasprosessien hallinnasta, yksilön kasvun ja kehityksen tukemisesta, sekä vuorovaikutus- ja verkostotaidoista. Haarala (2022, 13) esittää terveydenhoitajan osaamisen muodostuvan kliinisestä ja näyttöön perustuvasta tiedosta, eri asiakasryhmien terveyden ylläpitämisestä ja edistämisestä, sairauksien ennaltaehkäisystä, sekä vuorovaikutus- ja yhteistyöosaamisesta.

Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) esittävät eläinavusteisen menetelmäosaamisen hankkimisesta joko täydennyskoulutuksena tai osana ammattitutkintoa. Eläinkuusikko (2020) esittelee eläinavusteisen valmentajan koulutusta, jossa painotetaan ratkaisukeskeisyyttä. Eläinavusteistavalmennusta voi toteuttaa sellaisenaan tai osana sosiaali-, terveys, opetus-, ja hyvinvointialalla. Eläinavusteista valmentajan koulutusta Suomessa tarjoaa Eläinkuusikko -koulutus ja kuntoutuspalvelut Oy. Toiminta siirtyi 2020 Alfa Partners Academyta, jossa sen alkujaan on kehittänyt Jari Salmela 2010. Ratkaisukeskeisyys perustuu voimavara- ja asiakaslähtöisyyteen, sekä haasteen tai muutoksen käsittelyyn toivon, tulevaisuuden ja tavoitteellisuuden näkökulmasta. Ratkaisukeskeisyyttä voidaan käyttää eri valmennuksissa, sekä ohjaustilanteissa menetelmänä. Asiakas määrittää itse tilanteen tai tapahtuman, jota kohden lähdetään yhdessä asiakkaan kanssa työstämään, tavoitteellisuus on ratkaisukeskeisen valmennuksen yksi peruskäsitteistä. (Paasonen 2023, 13, 38.)

Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) tuovat esille koira-avusteisen toiminnan täydenniskoulutuksen ja koirien soveltuvuuskokeen. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2022b) kuvailee soveltuvuuskokeen kartoittavan koiran soveltuvuutta työskentelyyn erilaisten ihmisten kanssa. Tämän jälkeen ohjaaja osallistuu täydenniskoulutukseen, harjoittelee omatoimisesti sekä suorittaa työnäytön omassa toimintaympäristössään. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2017) korostaa eläinavusteista ammattitaidon jatkuttua kehittämistä, niin eläimen kouluttamisen kuin ammattihenkilön näkökulmasta.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry (2024) kertoo, että hevostoiminnassa osaaminen perustuu sosiaali- terveys- tai kasvatustieteiden ammattilaisen osaamiseen sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydenniskoulutukseen. Lipponen ja Vehmasto (2019, 80) esittävät, että sosiaalipedagoginen lähestymistapa ja ohjaajan ammatillinen osaaminen muodostavat yhdessä ohjaajalle käyttöteorian, johon ohjaaja reflektoi omaa toimintaansa. Näin koulutus ja kokemus luovat yhdessä hevostoiminnan ohjaajan ammatillisen perustan. Vehmasto ja Lipponen (2021, 1775) muistuttavat, että ohjaajalla tulee olla vankka osaaminen hevososalta. Kun täydenniskoulutus on suoritettu, Suomen Ratsastusterapeutit ry tai Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry myöntävät ohjaajalle rekisteröidyn nimikkeen. Sosiaalipedagogisen hevostoimintayhdistyksen jäseneksi hyväksytään ne ammattilaiset, jotka ovat täydenniskoulutuksen lisäksi täyttäneet hyväksytysti alan laadunhallinnan ja vaikuttavuuteen liittyvät kriteerit.

Tampereen yliopistolla tarjotaan täydenniskoulutuksena käyttäytymisanalyysiperusteista eläinkouluttajien koulutusta, joka on maksullinen. Koulutuksen tavoitteena on tieteellisen tutkimustulosten soveltaminen käytäntöön eläinten oppimisesta ja kouluttamisesta. Koulutuksesta hyötyy eläinten kanssa työskentelevät tai aktiivisesti eläinten parissa harrastavat. Koulutus syventää eläinlajin tuntemista ja kouluttamista eettiset periaatteet huomioiden. (Tampereen yliopisto 2024.)

Kihlström-Lehtonen (2019, 151) tarkastelee koira-avusteisen ohjaajan osaamista ohjaajan, asiakkaan ja koiran näkökulmasta. Ohjaajalla on vastuu työn eettisyydestä, ohjaamisesta, menetelmien käytöstä, dokumentoinnista, arvioinnista, työympäristön turvallisuudesta, työyhteisön huomioimisesta, vakuutuksista sekä koulutuksesta ja sen ylläpitämisestä. Ohjaajan tulee huomioida asiakkaan turvallisuus, mahdolliset allergiat, eläinavusteisuuden sopivuus asiakkaalle ja asiakaslähtöisyys. Eläimen osalta ohjaajan tulee huolehtia eläimen hyvinvoinnista työssä ja työn ulkopuolella, kouluttamisesta, käytöksen ymmärtämisestä, soveltuvuudesta työhön, turvallisuudesta, ensiavusta sekä zoonosien ennaltaehkäisemisestä.

Ikäheimo (2013, 112-113) painottaa, että työtä suunniteltaessa on otettava huomioon eläimen luonne ja sille sopiva työ. Eläimen ohjaajan on oltava tietoinen eläimen tarpeista ja aistia, jos työ kuormittaa eläintä. Esimerkiksi alpakat ja laamat vetäytyvät tai käyvät makuulle, jos tilanne ei enää huvita.

4.1 Eettisyys eläinavusteisessa työssä

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta ETENE (2011, 25) korostaa eettisen osaamisen ja eettisen vastuun kuuluvan vahvasti sosiaali- ja terveysalan ammatti-osaamiseen. ETENE:n laatimat eettiset ohjeet luovat ammattihenkilöiden toiminnalle raamit ja tukevat ammattiin liittyvän osaamisen ja vallankäytön ymmärtämistä. Gray ja Evans (611, 6,13) korostavat, että eläinavusteista työtä harjoittavilla on eettinen vastuu edistää ja kehittää alan eettisiä ohjeita ja hyviä käytäntöjä. Eettiseen vastuuseen kuuluu myös työn riskien käsittely ja eläimelle riittävän levon ja palautumisen tarjoaminen. Merkittävä osa eläimen hyvinvointia ja turvallisuutta on eläimen ymmärtäminen. Työntekijän tulee huomioida, että eläimen käytöksen, käytöksen syiden ja motivaation ymmärtäminen voi viedä aikaa. Eläintä tulee ymmärtää eläimen näkökulmasta, ei ihmisen kulttuuristen arvojen tai uskomusten näkökulmasta. IAHAIO (2018, 501) peräänkuuluttaa ohjaajan riittävää tietoa eläimen käyttäytymisestä, tarpeista, terveydestä ja stressin säätelystä.

Collica-Cox ja Day (2021, 1) kertovat, ettei eläinavusteiseen työhön ei ole määritelty säädöksiä eläinten turvallisuudesta ja hyvinvoinnista. Toimijat luovat itse omat ohjeensa ja käytäntönsä, mikä luo alalle epä johdonmukaisuutta. Paasonen (2023, 46-48) tuo myös esille eläinavusteisuuden eettisiä käytäntöjä. Esimerkiksi Eläinavusteinen työ ry (2023) on laatinut yhdistyksen eettiset ohjeet eläimen kanssa työskentelyyn. Ohjeiden mukaan eläinavusteisen työn ammattilaisella on vastuu eläimen hyvinvoinnista ja asiakkaan turvallisuudesta. Tietoa tulee päivittää ja jakaa kollegoiden kanssa. Ammattilainen tuo ohjaustilanteessa toiminnallaan esille arvomaailmansa. Kaiken toiminnan tulisi tapahtua laji- ja yksilökohtaisesti. Jos eläin luonnollisesti tarvitsee ympärilleen muita eläimiä tai laumaa, tulee tämä mahdollistaa. Tila, jossa eläin työskentelee, on huomioitu lajille sopivaksi, aiheuttamatta eläimelle stressiä tai haittaa. Samoja periaatteita tulee noudattaa myös eläimen kuljettamisessa. Eläimen kouluttamisen tulee perustua onnistumisesta palkitsemiseen. Eläin työskentelee ainoastaan terveenä. Eläinavusteisesti työskennellessä ei tule unohtaa ohjaajan ammattitaitoa ihmisen ohjaamiseen. Ohjaajan tulee välittää myös asiakkaalle tarvittava tieto eläimestä.

Kuten Eläinavusteinen työ ry, myös muut alan yhdistykset ovat laatineet omat eettiset ohjeensa. Esimerkkejä tästä ovat Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2022) ja Suomen ratsusterapeutit ry (2023). McDowall, Hazel, Cobb ja Hamilton-Bruce (2023, 1) näkevät, että säädösten puuttuminen voi johtaa eläinten käyttöön epäsopivalla tavalla. Eläimellä voi myös esiintyä negatiivista käyttäytymistä. Ohjeet ja standardit, toiminnan läpinäkyvyys ja eläimen hyvinvoinnin priorisointi ovat keskeisessä roolissa ja edistävät eläinavusteisen työn kestävyttä tulevaisuudessa.

Evans ja Gray (2011, 602) korostavat eläinavusteisen työn suunnittelun tärkeyttä. Tarkan suunnittelut myötä eläinavusteisen työn hyödyt ovat mahdollisimman suuret ja riskit

mahdollisimman vähäiset, sekä ihmisille että eläimelle. Ihmisten ja eläimen hyvinvoinnin tulee olla samanarvoisia. Työskentelyn tulee tuottaa mahdollisuuksien mukaan hyötyä myös eläimelle. Collica-Cox ja Day (2021, 1, 4, 5) katsovat, että koiran turvallisuus tulee olla ensisijaista. Ympäristön fyysinen turvallisuus ja asiakkaan soveltuvuus koiran luonteeseen tulee arvioida. Kaikki koirat eivät sovellu terapiatyöhön ja koiran soveltuvuutta tulisikin arvioida säännöllisesti koiran ikääntyessä. Koirien mukaan ottaminen terapiatyöhön vaatii paljon suunnittelua, valmistautumista ja koulutusta. Koira-avusteista terapiaa voidaan toteuttaa turvallisesti haastavissakin ympäristöissä. Esimerkiksi newyorkilaisissa naisvankiloissa vangit ovat osallistuneet onnistuneesti koira-avusteiseen terapiaan.

Evans ja Gray (2011, 606-607) pitävät ensiarvoisen tärkeänä eläinavusteisen työn vaikutusten ja mahdollisten vaarojen arviointia kaikkien osapuolen näkökulmasta. Asiakkailta voi olla pelkoja tai aiempia huonoja kokemuksia eläimistä, esimerkiksi hevosen selästä tippuminen tai koiran purema. Tällöin työntekijän tulee olla tietoinen asiakkaan historiasta ja erityisen huolellisesti valita työssä käytettävä eläin. Usein käytettäviä eläimiä eläinavusteisessa työssä ovat koirat ja hevoset, mutta myös alpakoita ja muita maatilan eläimiä voidaan kouluttaa. Eläinavusteiseen työhön soveltuvista eläimistä tarvitaan lisää tutkimusta.

Liguori, Costagliola, Lombardi, Paciello ja Giardano (2023, 1, 10) esittävät eläinavusteisen työn turvallisuuteen myös hygienian näkökulman. Eläinten hyvinvoinnista huolehtiminen ja eläimille annettava ennaltaehkäisevä lääkitys edistävät turvallista hygieniää. Eläinten kanssa työskennellessä zoonosien leviäminen on mahdollista. Ruokavirasto (2023) määrittelee zoonosien olevan tartuntatauteja aiheuttavia bakteereja, loisia ja viruksia. Zoonosit tarttuvat ihmisten ja eläinten välillä. Monissa maissa on esiintynyt ihmisissä olevia zoonooseja, joita ei ole Suomen eläimillä todettu. Suomessa zoonosien torjunnasta vastaa useat eri tahot, kuten terveydenhuolto ja elintarvikevalvonta.

Eläinavusteisten palvelujen laatua kehitetään jatkuvasti. Alan yhdistykset ylläpitävät laatukriteeristöjä ja eettistä toimintaa valvotaan. Vehmasto ym. (2021) kertoo, että Suomessa esimerkiksi Green Care Finland ry kehittää jatkuvasti työkaluja luonto- ja eläinavusteisten palvelujen laadun ja vaikuttavuuden vuoksi. Koira-avusteista toimintaa kehittää muun muassa Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry (2022). Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry korostaa eläinsuojelulain noudattamista kaikissa tilanteissa eläinavusteisessa työssä. Eläimellä, asiakkaalla ja ammattihenkilöllä on oltava aina mahdollisuus kieltäytyä eläinavusteisesta työskentelystä. Esimerkiksi koira suositteluaan pidettävän vapaana toiminnassa, jolloin koira voi halutessaan poistua työskentelytilanteesta.

Vainio, Pesonen ja Kontu (2018, 38, 44) esittävät, että Suomessa on lisääntynyt eläinavusteiseen työskentelyyn liittyvät koulutukset ja palvelut, erityisesti koira-avusteiseen työskentelyyn painottuvat. Ilmiöstä huolimatta Suomessa ei kuitenkaan ole tehty laajalti tutkimusta

eläinavusteisesta työskentelystä. Eläimien käyttöä ammattilaisen työparina eri ympäristöissä ja käyttöyhteyksissä tulisi tutkia enemmän. Tutkimustiedon avulla voidaan perustella eläinavusteisen työskentelyn tarpeellisuutta. Lisääntynyt tieto voi kannustaa eri ammattilaisia hyödyntämään eläinavusteista menetelmää osana työtään. Fine ym. (2019, 25) tuovat esiin sen, että eläinavusteisesta työstä on kerätty pääsääntöisesti laadullista tutkimusaineistoa. Näyttöön perustuvan tutkimuksen avulla eläinavusteinen työ saavuttaisi lisää arvostusta. Evans ja Gray (2011, 614) huomauttavat, että eläinavusteisen työn kehittämisessä tulee huomioida myös eläinten tarpeet.

4.2 Voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote

Eläinavusteisen työn osaamista voidaan tarkastella voimavaraistavasta ja ratkaisukeskeisestä näkökulmasta. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston (2017, 6) sekä Haaran (2022) mukaan voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote on osa sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen osaamista. Raivio (2018, 35) kertoo, että Alanen (1987) tuo esille ihmisen itsensä motivoivan ja tietoisien kehittämisen olevan muuttuva prosessi kohti aikuistumista. Oppimisvalmiudet rakentuvat suhteessa siihen toimintaympäristöön, jossa ihminen elää. Aikuisen yksilön jatkuvaan oppimiseen vaikuttavat kasvatustausta ja aikuisuuden elämänolosuhteet.

Toimintaympäristö muokkaa meitä, sekä sitä, mitä siinä toteuttaa. Savolaisen ja Suonion (2011, 10) mukaan voimavara- ja toivokeskeisessä työssä sosiaalityö korostaa tulevaisuuteen liittyviä rakenteita. Raivio (2018, 35) kirjoittaa, että Väisänen (2011) kuvailee työn tarkoituksen ja pääpainon olevan kunnioittava suhtautuminen ihmiseen yksilönään. Työssä korostuu yksilön osallistaminen, yhdessä toimiminen ja kulttuurin huomiointi. Sosiaalinen kuntoutus pyrkii toimintakyvyn lisääntymiseen. Toiminnassa takaisin löydetyt intohimot ja mielenkiinnon kohteet ovat merkki liikkeelle lähteneestä kuntoutustyöstä.

Kaikilla on omat voimavarat ja ne ovat henkilökohtaisia, tilanteet muuttuvat elämän aikana ja vaihtavat muotoaan. Tulee aikoja, jolloin voimavaroja koetellaan ja saattaa tuntua, ettei niitä välttämättä ole. Ihminen voi aina palata peruskysymysten äärelle ja palata pieniin hyviin asioihin, sinänsä ei ole tarvetta palata menneeseen vaan pohtia hyviä hetkiä lähimenneisyydestä, vaikkapa kuluvan päivän tapahtumia. Voimavarat antavat voimaa ja jaksamista, ne tulevat päiviämme. Yksilön voimavarojen vahvistamista ja kykyä auttaa myös itseään kutsutaan voimavara-ajatteluksi. Voimavarakeskeisessä näkökulmassa omaan itseen suhtaudutaan myönteisesti, elämän haasteita ja kuormittavia tilanteita kyetään ottamaan vastaan ymmärtäen niiden kuuluvan jokaisen elämään. Omia voimavaroja kannattaa kuunnella ja kuulostella, niitä on hyvä oppia tuntemaan, osa voimavaroista on helposti tunnistettavissa, osaa joutuu hieman herättelemään ja etsimään. Yksilön voimavarat voivat liittyä omaan arvomaailmaan, omaan arvostettaviin asioihin, kotiin tai työhön, silloin kun niissä viihtyy ja on hyvä olla. Voimavaroihin kuuluu hyvät ihmissuhteet, kuten oma perhe ja sellaiset ihmiset, joiden kanssa voi jakaa

asioita ja kokee saavansa arvostusta ja luonnollista vuorovaikutusta. Unelmointia ei pidä unohtaa, sillä unelmat auttavat tavoittelemaan toivottuja asioita. (Terveyskylä 2023.)

Keskitalo ja Vuokila-Oikkonen (2018, 85) kertovat, että alun perin voimavaralähtöisyyttä on kehitetty mielenterveystyön ja päihdetyön ja yksilötyön näkökulmasta. Asiakas- ja kuluttajalähtöisen ajattelun korostuessa sosiaali- ja terveysalalla voimavaralähtöisyys on myös yleistynyt. Voimavaralähtöistä lähestymistapaa hyödynnetään yksilö-, yhteisö- ja ryhmätyöskentelyssä. Niemi-Pynttäri (2013) lisää, että voimavaralähtöinen työskentelytapa voi myös voimaannuttaa työntekijää itseään. Raivion (2021, 21) mukaan voimavaraistavissa kohtaamisissa on tärkeää luoda ympäristö, joka tulee ohjattavaa henkilöä oivaltamaan omat voimavaransa ja muuttamaan omaa ymmärrystään.

Voimavaroihin keskittyminen liittyy ratkaisukeskeiseen työotteeseen. Niemi-Pynttäri (2013) kuvailee, että tavoitteen saavuttamiseksi tai ongelman ratkaisemiseksi tarkastellaan asiakkaan taitoja ja osaamista. Menneisyyttä pidetään asiakkaan voimavarana. Ratkaisu- ja voimavaruusuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry (2024) korostaa, että ratkaisukeskeiselle työotteelle on tyypillistä asiakas- ja tavoitelähtöisyys sekä tulevaisuuteen suuntautuminen. Asiakas määrittelee itse tavoitteensa ja työskentelyssä keskitytään tavoitteiden saavuttamiseen. Työskentelyssä korostuu myös myönteisyys, sallivuus, uusien näkökulmien ja ideoiden muodostuminen, sekä yhteistyö läheisten ja verkostojen kanssa.

Niemi-Pynttäri (2013) korostaa voimavaraistavassa ja ratkaisukeskeisessä työskentelyssä ohjausmenetelmiä sekä kuuntelun, kunnioituksen, luottamuksen ja kielen merkitystä. Kuuntelu edellyttää ohjaajalta voimavaroja ja taitoa kohdata jokainen asiakas ainutlaatuisena. Aktiivinen kuuntelu on yksi ohjausmenetelmä, jota työntekijän tulee tiedostaa ja harjoitella. Kuuntelun haasteena voi olla kiire tai ohjaaja voi kuulla vain sen, mitä haluaa kuulla. Jokaisen asiakkaan ihmisyyttä tulee kunnioittaa ja jokaisen voimavaroihin ja kykyihin tulee luottaa. Eri-tyisen tärkeää on huomioida ohjaajan sisäinen puhe sekä tapa, miten ohjaaja puhuu asiakkaalle. Asiakasta tulisi ohjata kysymyksillä ratkaisuihin ja tavoitteisiin, haasteiden ja ongelmien sijaan. Oleellista on hyödyntää monipuolisesti eri ohjausmenetelmiä, sekä huumoria, leikkisyyttä ja luovuutta. Ratkaisukeskeistä työtettä pidetään käytännönläheisenä menetelmänä, jota voi hyödyntää helposti arjen työssä. Ratkaisukeskeisyyttä hyödynnetään terapian lisäksi monipuolisesti esimerkiksi asiakastyössä, valmennuksessa, uravalinnan ohjauksessa, esihenkilötyössä ja työnohjauksessa. Ratkaisukeskeinen työote edistää tasavertaisuutta asiakkaan ja työntekijän välillä sekä korostaa asiakkaan asemaa oman elämänsä asiantuntijana. Työntekijä on ohjausprosessin asiantuntija, joka on kiinnostunut asiakkaan lähtökohdista ja maailmankuvasta.

5 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia asiantuntijuutta eläinavusteisessa sosiaali- ja terveysalan työssä. Opinnäytetyöllä ei ole toimeksiantajaa, vaan se perustuu kiinnostukseen selvittää, mistä eläinavusteisen työn asiantuntijuus ja osaaminen rakentuu. Tutkimuskirjallisuus käsittelee eläinavusteisen työn hyötyjä asiakkaan näkökulmasta, mutta vähemmän huomiota on saanut työntekijän näkökulma työskentelystä eläimen kanssa. Opinnäytetyön tarkoituksena onkin myös tutkia, millainen merkitys ammattilaisen ja eläimen välisellä suhteella on. Tarkastelemalla henkilökohtaista merkitystä tavoitellaan syvempää ymmärrystä eläinavusteisuuden asiantuntijuudesta ja ammatillisesta osaamisesta.

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistyö, joka muodostuu eläinavusteisia menetelmiä käyttävien sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten haastatteluista sekä heille toteutetusta kehittämistyöpajasta. Tavoitteena on kartoittaa eläinavusteisen työn kehittämistarpeita, erityisesti ammatillisen osaamisen näkökulmasta.

Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Mistä eläinavusteisen työn asiantuntijuus ja osaaminen rakentuu?
2. Millainen merkitys asiantuntijan ja eläimen välisellä suhteella on?
3. Millaisia kehittämistarpeita ammattilaiset näkevät eläinavusteisessa työssä?

Toikko & Rantanen (2009, 22-23, 155-157) esittävät, että tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa tutkimuskysymykset perustuvat käytännön rakenteisiin ja toimintaan. Tavoitteena on tuottaa perusteltua tietoa ja muutosta. Kehittämistoiminta ei ole vain ongelmien ratkaisua, vaan tuotetun tiedon ja johtopäätösten kuvailua sekä niiden liittämistä laajempaan kokonaisuuteen ja yleiseen keskusteluun. Kehittämistoiminnassa oleellista on tiedon käyttökelpoisuus, jolloin tieteellinen tieto ja kokemustieto voivat olla samanarvoisia. Tuotettua tietoa voidaan kokeilla uudessa ympäristössä. Tutkimuksellisessa kehittämistoiminnassa painottuu argumentaatio: tavoitteiden, toiminnan ja tulosten analysointi ja arviointi, sekä johtopäätösten läpinäkyvyys.

Suvanto (2014, 13) tarkastelee tutkimuksellista kehittämistyötä myös uuden tiedon tuottamisena ja jakamisena. Työskentelyssä on tärkeää kriittinen tarkastelu ja yksilön tai organisaation oppiminen. Tutkimuksellinen kehittämistyön tavoitteena on uusien ideoiden, käytänteiden, tuotteiden tai palvelujen muodostuminen. Salonen (2013, 7, 12, 24) perustelee kehittämistoiminnan kattavan kaiken sellaisen ymmärtämisen, kuvauksen ja työskentelyn, jonka tuloksena syntyy uutta. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta perustuu käsitteiden määrittelyyn ja ymmärtämiseen ja niiden hyödyntämiseen kehittämistyössä. Kehittämistoiminnan

kokonaisuus muodostuu tiedonhankinta- ja kehittämismenetelmistä, dokumentoinnista ja aineiston analyysistä.

5.1 Menetelmälliset ratkaisut

Opinnäytetyössä sovelletaan laadullisen tutkimuksen menetelmiä. Hirsjärvi, Remes ja Saja-vaara (1997, 160) kuvailevat laadullisen tutkimuksen aineisto kokoamisen tapahtuvan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Laadullinen tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa. Kehittämistyön vaiheita ovat tietoperustan rakentaminen, tutkimusaineisto kerääminen, aineiston analysointi ja tutkimustulosten raportointi.

Tutkimusaineisto kerättiin kahdessa eri vaiheessa: ensiksi haastatteluiden ja sitten kehittämistyöpajan muodossa. Kohderyhmäksi valittiin sosiaali- ja terveysalan ammattihenkilöt, jotka käyttävät työssään eläinavusteisia menetelmiä. Koska eläinavusteisuuden kenttä on hyvin monimuotoinen ja useat toimijat tekevät eläinavusteista työtä yrittäjänä toisen työn ohella, haastateltavia ei rajattu tietyn asiakasryhmän, menetelmän tai eläinlajin perusteella. Tavoitteena oli kerätä mahdollisimman monipuolisia näkökulmia tutkimuskysymyksiin.

Sopivia haastateltavia etsittiin syksyn 2023 aikana lähettämällä tiedote opinnäytetyöstä sähköpostitse alan eri yhdistyksille. Yksi yhdistyksistä julkaisi lyhennetyn version tiedotteesta sähköisessä jäsenkirjeessään ja yksi yhdistys välitti tiedon opinnäytetyöstä niille jäsenille, jotka todennäköisesti olisivat kiinnostuneita osallistumaan. Muutamien yhdistysten kotisivuilla oli ilmoitettu jäsenten yhteystiedot, ja näihin jäseniin oltiin suoraan sähköpostitse yhteydessä. Niille henkilöille, jotka olivat kiinnostuneet haastatteluun osallistumisesta, lähetettiin sähköpostitse kutsu haastatteluun (Liite 2). Kutsussa esiteltiin tarkemmin tutkimuksen, haastattelujen ja kehittämistyöpajan sisältö, toteutus ja aikataulu. Haastateltaville lähetettiin samalla myös suostumuslomake (Liite 3), jossa tiedotettiin tietosuojasta, tietojen käsittelystä, osallistumisen vapaaehtoisuudesta ja keskeyttämisestä.

5.2 Teemahaastattelut

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla yhdeksää sosiaali- ja terveysalan työntekijää, jotka käyttävät työssään eläinavusteisia menetelmiä. Haastattelut toteutettiin yksilöllisesti lukuun ottamatta yhtä haastattelua, jossa oli mukana kaksi haastateltavaa. Kyseiset kaksi haastateltavaa olivat ennestään toisilleen tuttuja ja päätös tehdä ryhmähaastattelu tehtiin yhdessä haastateltavien kanssa. Haastatteluiden tavoitteena oli kerätä tietoa ja vastauksia tutkimuskysymyksiin.

Haastattelut olivat luonteeltaan teemahaastatteluita. Tuomi ja Sarajärvi (2018, 85-87) teemahaastatteluiden teemat muotoillaan siten, että niihin liittyvät keskustelut tuottaisivat mahdollisimman laajasti ja yksityiskohtaisesti informaatiota ja vastauksia

tutkimuskysymyksiin. Palosen ja Kylmän (2022, 34) mukaan Rose (1994) ja Adams (2010) kertovat teemahaastattelun sopivan aineiston keruumenetelmäksi silloin, kun tutkittavasta asiasta tiedetään taustaa. Tällöin aineistonkeruuta varten teemojen tunnistaminen on helpompaa. Teemahaastattelussa mahdollistuu vuorovaikuttaminen tutkijan ja haastateltavan välillä. Teemat antavat mahdollisuutta esittää kysymyksiä, joita mieleen tulee edellisistä vastauksista pysyen kuitenkin valituissa teemoissa. Haastattelu noudattaa ennalta tehtyä tutkimussuunnitelmaa, eikä kysymys ole tasavertaisesta vuoropuhelusta. Haastattelijalla on ammatillinen rooli, haastattelutilannetta varten on valmistauduttu ennakkoon. Palonen ja Kylmä kertovat, että Dearnley (2005) sekä Naz, Gulab ja Aslam (2022) tuovat esille teemahaastattelurungon mahdollistavan teemojen käytön joustavasti pysyttäessä teoreettisessa kehyksessä, mutta aihe ei voi siirtyä uusiin keskusteluaiheisiin. Haastattelussa tutkija ohjaa keskustelua teemoja mukailleen.

Haastatteluissa käytettiin etukäteen suunniteltua haastattelurunkoa (Liite 4). Haastattelurungossa oli neljä teemaa: tiedot haastateltavasta, asiantuntija ja eläin, asiantuntijuus ja kehittämistarpeet. Jokaisesta teemasta esitettiin avoimia ja tarkentavia kysymyksiä. Vilkkä (2018, 107-109, 112) suosittelee kysymään useita pieniä kysymyksiä jokaisen teeman osalta, yhden laajan kysymyksen sijaan. Kysymyksissä tulee välttää kielteisiä ilmauksia, väittämiä, johdattelua, useita eri asioita tai useita samankaltaisia asioita. Jos tavoitellaan asian tai ilmiön ymmärtämistä, kysymysten tulisi kannustaa vastaajaa perustelevaan, kuvailemaan, selittämään tai antamaan esimerkkejä. Haastattelija voi vaihtaa kysymyksen muotoa eri haastatteluissa, mutta kysymyksen merkityssisältö ei kuitenkaan saa muuttua.

Haastattelut toteutettiin helmi- ja maaliskuun aikana 2024 verkkovälitteisesti Microsoft Teamsilla. Hokka (2020) kertoo videoyhteydellä pidettävän tutkimushaastattelun olevan aineistonkeruumenetelmänä suuresti lisääntyvä muoto. Hokka kertoo Hirsijärven ja Hurmeen (2008) tarkentavan, että haastatteluissa motiivina on kerätä tarvittavaa tietoa ja tätä varten on kieli. Tästä pääteltynä verkkovälitteinen haastattelu ei vähennä informaation määrää.

Haastatteluissa haastateltavat yhtä lukuun ottamatta pitivät kameran päällä mikrofonia lisäksi. Haastattelijat käyttivät kaikissa haastatteluissa kameraa ja mikrofontia. Haastattelut tallennettiin ja litteroitiin hyödyntämällä Teams-ohjelman tallennus- ja litterointitoimintoja. Litteroitua aineistoa kertyi 110 sivua. Haastatteluista saatu aineisto analysoitiin teemoittelun avulla. Analysoitua aineistoa hyödynnettiin myöhemmin kehittämistyöpajan suunnittelussa ja toteutuksessa.

5.3 Kehittämistyöpaja

Haastatteluiden lisäksi tutkimusaineistoa kerättiin myös opinnäytetyön toisessa vaiheessa, joka oli kaikille haastateltaville järjestetty yhteinen kehittämistyöpaja. Kokkonen ja Reijonen (2022, 96, 98-99) toteavat työpajan olevan tutkimuksissa yleinen aineistonkeruumenetelmä, mutta työpajaa tai siinä käytettäviä menetelmiä ei usein tarkenneta. Yksi työpajan muoto on avoin työpaja, joka rakentuu ohjaajien ja osallistujien yhteisessä keskustelussa. Ørngreen ja Levinsen (2017, 70-72) kuvailevat työpajan olevan menetelmä, jossa ryhmä osallistujia oppii, hankkii uutta tietoa, toteuttaa luovaa ongelmanratkaisua tai uudistaa tiettyä aihetta tai ilmiötä. Ørngreen ja Levinsen (2017, 72) esittävät, että työpajoja voidaan käyttää välineenä, käytäntönä tai tutkimusmenetelmänä, ja ne edistävät aitoa osallistumista. Osallistujamäärä tulee pitää pienenä, jotta kaikilla on mahdollisuus tulla kuulluksi ja henkilökohtaisesti huomioiduksi. Osallistujilta odotetaan aktiivista osallistumista ja työpajalta odotetaan oivalluksia, ehdotuksia, tai prosessin tai tuotteen suunnittelua.

Kuure (2020, 20, 22, 30) kertoo työpajojen suosion lisääntyneen ja niiden avulla ilmiötä voidaan lähestyä sosiaalisesta näkökulmasta. Työpajan suunnittelu ja toteutus opettaa ja vaatii paljon vetäjältä, jonka täytyy ottaa huomioon erilaiset mielipiteet, tarpeet ja odotukset. Osallistajat ovat erilaisia ja vetäjän tulee sopeutua eri tilanteisiin. Vetäjällä voi olla työpajan aikana muitakin kuin vetäjän rooleja, kuten havainnoitsija, osallistuja, haastattelija ja haastateltava. Ørngreen ja Levinsen (2017, 79) korostavat, että työpajan vetäjän tulee olla sensitiivinen ja huomioida osallistujien yhteensopivuus, jotta työpajaan saadaan rakennettua positiivinen ja yhteistyöhaluinen ilmapiiri.

Kehittämistyöpajassa oli tarkoituksena soveltaa yhteiskehittämistä. Haltia-Nurmi, Vainio & Keränen (2020, 8, 10) kertovat yhteiskehittämisen olevan keino kehittää ratkaisuja, tuotteita tai palveluja osallistavasti ja yhteisesti. Kehittäminen perustuu usein ideaan, tavoitteeseen tai tarpeeseen. Yhteiskehittäminen on toimintatapa, jonka tavoitteena on oppia uusia asioita, lisätä dialogisuutta ja luoda uutta tietoa. Se lisää ymmärrystä asiakaslähtöisyydestä ja edistää verkosto-osaamista. Pöyry-Lassila (2017, 25-27) lisää, että yhteiskehittämisen avulla palvelu saadaan vastaamaan paremmin asiakkaiden toiveita ja tarpeita. Yhteiskehittämisessä luodaan yhteinen sosiaalinen tila, jossa osallistajat jakavat omaa, kokemusperäistä tietoa, eli niin sanottua hiljaista tietoa. Tiedon sanallistaminen edistää oppimista ja ymmärrystä. Jaetut ajatukset ja osallistujien välinen vuorovaikutus ovat keskeisiä.

Haltia-Nurmi ym. (2020, 10, 46) esittelevät yhteiskehittämisen hyödyntämistä monipuolisesti kehittämistyön eri vaiheissa, kuten ideoinnissa. Yhteiskehittämisessä kuuntelu, havainnointi, ymmärtäminen ja avoimuus ovat tärkeitä. Yhteiskehittämiseen tarvitaan niitä toimijoita, joilla on kehittämisen kannalta oleellista osaamista ja tietoja. Yleisimpiä menetelmiä yhteiskehittämisessä ovat haastattelut ja työpajat. Haastattelussa tarkentavat ja avoimet

kysymykset ovat välttämättömiä, sillä piilevät kehittämistarpeet eivät usein tule ilmi suoraan. Työpaja on hyödyllinen esimerkiksi ideoinnissa, kartoittamisessa ja jäsentelyssä. Pöyry-Lassila (2017, 28) suosittelee visuaalisten ja konkreettisten välineiden käyttöä yhteiskehittämisessä, sillä yleensä yhteiskehittämisen kohde on monimutkainen. Yhteiskehittämisessä ihanteellista on osallistujat eri taustoista, joilla on vaihtelevaa osaamista ja tietoa. Kaikkia osallistujia pidetään samanarvoisina ja kaikilla on arvokkaista ideoita. Yhteiskehittäminen toimintatapana on yleistymässä sosiaali- ja terveysalalla.

Teemahaastattelujen jälkeen haastateltaviin oltiin sähköpostitse yhteydessä maaliskuussa 2024. Haastateltaville ehdotettiin vaihtoehtoja kehittämistyöpajan ajankohdaksi ja heitä pyydettiin kommentoimaan heille sopivinta ajankohtaa. Kehittämistyöpajan ajankohdaksi valittiin eniten ääniä saanut ajankohta. Kaikille haastateltaville lähetettiin sähköpostitse kutsu kehittämistyöpajaan (Liite 3), jossa tiedotettiin kehittämistyöpajan sisällöstä, tallentamisesta ja tietojen käsittelystä. Kehittämistyöpajan tarkoituksena oli esitellä haastatteluista nousseita teemoja sekä ohjata niihin liittyvää yhteistä ammatillista keskustelua osallistavilla ja voimavaraistavilla menetelmillä. Tarkoituksena oli myös pohtia yhdessä oman työn ja alan kehittämistarpeita. Kehittämistyöpajan tavoitteena oli edistää haastateltavien osallisuutta ja voimavaralähtöisyyttä sekä tarjota tilaisuus ammatilliselle keskustelulle ja verkostoitumiselle.

Kehittämistyöpaja järjestettiin verkkovälitteisesti Teams-ohjelmalla ja siinä sovellettiin osallistavia ja voimavaraistavia ohjausmenetelmiä. Työpajaan osallistui yksi haastateltava. Koska osallistujia oli vain yksi, ei yhteiskehittämistä ollut tarkoituksenmukaista soveltaa. Kehittämistyöpaja tallennettiin ja litteroitiin ohjelman tallennus- ja litterointitoimintojen avulla. Litteroitua aineistoa muodostui 9 sivua.

Tilaisuudessa esitettiin diaesitys (Liite 5). Aluksi kehittämistyöpajan sisältö esiteltiin, jonka jälkeen oli osallistava harjoitus. Sirola-Korhonen ja Taipale (2024, 7) kertovat, että osallistavan työskentelyn menetelmillä voidaan luoda myönteistä ja luottavaa ilmapiiriä osallistujien kesken. Osallistavat menetelmät sisältävät harjoituksia, joilla voidaan ohjata keskustelua, jakaa tietoa ja osaamista. Menetelmää voidaan käyttää kehittämissä, ryhmän tutustumisessa, luovan ilmapiirin synnyttämisessä, sekä uusien näkökulmien hankinnassa. Kehittämistyöpajan harjoituksessa läsnäolijoita pyydettiin valitsemaan kuva, joka parhaiten kuvasi sen hetkistä tunnetilaa, olotilaa tai odotuksia. Kuvan valitsemisen jälkeen jokainen sai vuorollaan kertoa, minkä kuvan valitsi ja miksi. Harjoituksen tavoitteena oli auttaa läsnäolijoita pysähtymään hetkeen ja herätellä kuulostelevaan omia tunteitaan ja ajatuksiaan.

Harjoituksen jälkeen esiteltiin haastatteluiden keskeiset tulokset teemoittain: ammattilaisen ja eläimen välinen suhde ja sen merkitys; asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä; eläinavusteisuuden ammattilaisen erityisosaaminen; voimavaraistava ja ratkaisukeinen työote, sekä kehittämistarpeet omassa työssä ja yleisesti alalla. Tulokset oli koottu

tiivisti esitykseen, mutta niitä tarkennettiin suullisesti vielä suullisesti. Teemojen esittelyn jälkeen teemoista keskusteltiin ja niitä pohdittiin yhdessä. Osallistujalta tiedusteltiin esimerkiksi sitä, millaisia ajatuksia tai tunteita teemat herättivät, tai tuliko jokin teema uutena tai yllätyksenä. Saimme aikaan vielä keskustelua koottua tulokset vielä yhteen.

Keskustelun jälkeen harjoiteltiin yhden kehittämiskohteen tarkastelua ihmekysymyksen avulla. Mattilan ja Aarninsalon (2018) mukaan Dolan (2009) on todennut ihmekysymyksen olevan hyödyllinen menetelmä selventämään, miten tavoite tai toive voisi todellisuudessa toteutua, ja miten tulisi edetä sen saavuttamiseksi. Kehittämistyöpajan lopuksi osallistujaa pyydettiin antamaan palautetta aiemmasta haastattelusta sekä kehittämistyöpajasta, joko suullisesti tai kehittämistyöpajan jälkeen kirjallisesti sähköpostitse. Osallistuja antoi palautetta suullisesti.

5.4 Aineiston analyysi

Haastattelut litteroitiin eli muokattiin tekstimuotoon Microsoft Teams-ohjelman litterointitoolinnolla. Litteroidut aineistot valmisteltiin temaattista analyysia varten niin, että aineistosta poistettiin haastateltavien nimet, työpaikkojen nimi, haastateltavien paikkakunnat sekä muut mahdolliset tunnistetiedot. Lisäksi aineistoista poistettiin kaikki ne kohdat, jotka eivät olleet tutkimuskysymysten kannalta oleellisia. Aineistot nimettiin numeroin 1-8. Samalla kun aineistoja valmisteltiin, siitä tehtiin jo alustavasti huomioita, mitkä asiat liittyivät tutkimuskysymyksiin ja tutkimuksen tietoperustaan, sekä mitkä asiat toistuivat yksittäisessä aineistossa ja kaikissa aineistoissa. Kehittämistyöpajassa saatu aineisto litteroitiin, valmisteltiin vastaavalla tavalla, ja nimettiin numerolla 9.

Haastattelujen aineisto ja kehittämistyöpajan aineisto analysoitiin erikseen teemoittelun avulla. Juuti ja Puusa (2020, 139, 141-143) esittävät, että tutkimuksessa aineiston analyysiä käytetään ilmiön kuvailuun, ymmärtämiseen ja johtopäätösten tekemiseen. Analysointimenetelmäksi valitaan menetelmä, joka on tarkoituksenmukainen juuri kyseisen tutkimuksen kannalta. Kerätty aineisto käsitellään valitun menetelmän mukaisesti ja käsitelystä aineistosta tehdään synteesejä. Synteesissä muodostetaan kokonaiskuva aineistosta ja tuodaan uutta näkökulmaa ilmiöön. Uudelleen rakennetusta aineistosta tehdään johtopäätöksiä, jotka esitetään tutkimuksen tuloksina.

Juuti ja Puusa (2020, 148-151) kertovat teemoittelun olevan analyysimenetelmä, jossa tarkastellaan niitä aineiston osia, jotka yhdistävät useita haastateltavia. Teemat voidaan ryhmitellä ennalta suunniteltuihin kategorioihin tai aineistosta voi muodostua uusia teemakokonaisuuksia. Tutkijan tulee huolellisesti tarkastella teemojen sisäistä rakennetta sekä eri teemojen vaikutusta toisiinsa. Tutkimusongelmaan liittyvät teemat erotetaan, samanlaiset piirteet yhdistetään samaan kategoriaan ja kategoria nimetään. Keskenään samanlaiset kategoriat yhdistetään ja niille nimetään yläkategoria. Kaikki yläkategoriat lopulta yhdistetään yhdeksi,

kaikkia yläkategorioita kuvaavaksi kategoriaksi. Teemoittelu pohjautuu tutkijan itse tekemiin tulkintoihin. Kategorioiden laatiminen edistää tutkimuskysymyksiin vastaamista. Kun aineisto on analysoitu, sen merkityksiä selvennetään ja siitä tehdään synteeseja. Synteisien perusteella voidaan tehdä johtopäätökset.

Myös Teräs ja Toiviainen (2014, 85-86) tarkastelevat teemoittelua analyysimenetelmänä. He käsittelevät Tuomen ja Sarajärven (2009) kirjoitusta, jossa kuvaillaan teemoittelun olevan luokituksen kaltaista. Teemoittelussa korostuu se, mitä eri teemoista on sanottu, ja aineistossa teema on yhtä kuin aihe. Teemoittelu on analyysivaihe, kuten myös rajaaminen, koodaaminen ja tyypittely. Teräs ja Toiviainen esittävät myös Eskolan ja Suorannan (1998) kuvauksen, jonka mukaan teemoittelu on yksi laadullisen aineiston analyysimenetelmistä. Aineistosta voi nostaa esille tutkimusongelmia sisältäviä teemoja ja vertailla näitä keskenään. Kuitenkin aineistolähtöisempi on tapa, jossa esiin nostetaan merkittäviä aiheita, jotka liittyvät tutkimusongelmaan. Teemoittelu vaatii onnistuakseen teoreettisen viitekehyksen, sekä vuoropuhelun, muuten aineiston raportointi voi jäädä irralliseksi. Teemoiteltu aineisto antaa materiaalia, mutta suoraan sisällä analyysia tai johtopäätöstä. Kehitettäviä aiheita ja johtopäätöksiä tuki tutkimuksessamme teemoittelun myötä pidetty kehittämispaja.

Teräksen ja Toivaiasen (2014, 86) mukaan Braun ja Clarke (2006) ovat esittäneet teema-analyysin aineistoon tutustumisen kuusi vaihetta kohti raportin kirjoittamista. Ensimmäinen vaihe pitää sisällään aineistoon tutustumisen: aineistoa luetaan useampaan otteeseen ja hahmotellaan alustavia koodeja. Toisena vaiheena alustavien koodien tuottaminen, tällöin koko aineisto systemaattisesti koodataan ja aineisto kootaan merkityksellisten koodien mukaan. Kolmannessa vaiheessa koodit kootaan teemoiksi. Seuraavaksi neljännessä vaiheessa teemat tarkastetaan, että teemat ja koodit ovat suhteessa toisiinsa. Viidennessä vaiheessa teemoja täsmennetään ja selkiytetään, teemat määritetään ja nimetään. Viimeisenä tuotetaan raportti. Aineisto esitellään, tutkimuskysymykset yhdistetään kirjallisuuteen ja kirjoitetaan tieteellinen raportti. Nämä analyysin vaiheet muodostavat analyysiprosessin. Teemat muodostavat vastaukset tutkimuskysymyksiin. Teemat eritellään koodausta apuna käyttäen. Koodit yhdistetään taas laajemmaksi kokonaisuudeksi. Braun ja Clarke tuovat esiin, että kyse on juuri laadullisesta tulkinnasta, teemaksi voidaan tulkita myös vain kerran esiin tullut asia, kunhan se on kysymysten kannalta tärkeä.

Jokaisesta aineistosta etsittiin samankaltaiset sanat, lauseet ja aiheet, eli alkuperäisilmaukset. Nämä alkuperäisilmaukset merkittiin eri väreillä ja pelkistettiin. Samankaltaiset pelkistetyt ilmaukset yhdistettiin teemoiksi ja niille nimettiin alateemat (Taulukko 1). Alateemoista muodostettiin neljä yläteemaa: ammattilaisen ja eläimen välinen suhde, asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä, voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote sekä kehittämistarpeet omassa työssä ja alalla (Taulukko 2).

<i>Alkuperäisilmaisu</i>	<i>Pelkistetty ilmaisu</i>	<i>Alaryhmä</i>
“Yksi iso haaste mihin lähdetään sitten niinku etsimään niitä keinoja ja auttamaan sitä lasta niinku löytämään niitä keinoja itselleen.”	Asiakasta tuetaan löytämään keinoja ongelman ratkaisemiseksi.	Ratkaisun etsiminen yhdessä.
“Onko siinä mitään järkeä, että on niin monta erilaista erityyppistä yhdistä, mitkä on loppujen lopuksi melko samaa kuitenkin. Että olisiko sitten hyvä, että olisi joku kattojärjestely ja sitten niinku kattojärjestöjen sisällä olisi sitten asioita.”	Alalla on paljon eri yhdistyksiä, jotka ovat keskenään samantyyppisiä.	Yhdistys- ja järjestötoiminnan kehittäminen.
“Sillä lailla on eläintaustaa kyllä hurjasti ja luulen, että tässä on ollut myös minun oma hyvinvointini niinku mikä on sitten. Näin aikuisena on hoksannut sitä, että kuinka paljon mulle nuo eläimet on merkinnyt. Eläimet on varmaan tuonut mulle sitä semmoista tietynlaista arjessa selviytymistä, että tuskin olisin tässä, jos ei noita eläimiä olisi elämässäni ollut.”	Ammattilaisella on ennestään eläintaustaa ja eläimet ovat merkityksellisiä oman hyvinvoinnin kannalta.	Eläimen merkitys omaan hyvinvointiin.
“Niinku porukoita, eläinavusteista ja luontoavusteista toimijoita keskenään siten, että ajatusmaailma on se, että ne ei ole kilpailijoita vaan ne on yhteistyökumppaneita. Kiteyttää se siihen. Ja se, että ihmisten olisi niinku helppompaa ottaa niinku kontaktia.”	Muut toimijat tulee nähdä yhteistyökumppaneina, ei kilpailijoina.	Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.
“Kun olisi niin kun avointa keskustelua, niinku muiden toimijoiden kanssa, järjestöjen, yhdistysten kanssa, yhteisöjen kanssa. Että siinä olisi joku järki ja semmoinen tietynlainen sapluuna.”	Avoin keskustelu ja yhteisten raamien luominen muiden toimijoiden kanssa.	Yhteinen keskustelu muiden toimijoiden kanssa.
“Me saada itsekin siitä tietynlaisen nautinnon. Sitten näkee että toinen pääsee prosessissa eteenpäin ja ja tota noin niin saa ahaa elämyksiä ja oivalluksia.”	Ammattilainen kokee oivaltamista ja palkitsevuutta seuratessaan asiakkaan kehittymistä.	Palkitsevuus. Oivallukset.
“Sanotaan näin, että aika kuvapaikka myös itsellekin, että työkaveri joutui menettämään”	Eläimestä välitetään aidoisti ja syvästi.	Aito välittäminen.
“Että vaikka olisi kuinka niinku ammatillista pätevyyttä toimia niinku on se sitten tämmöisessä niinku tukihenkilötoiminnassa tai nuorisokoodilla, tai missä tahansa on nuorten ja lasten kanssa, niin kuitenkin myös täytyy osata tietää niinku sen eläimen työparin lajityypillisesti käyttäytymisestä ja eläinten kouluttamisesta yleensä, ja niinku sitä semmoista. Niinku eläinten osallisuutta siihen tapahtumaan niin ei voi niinku liian vähän korostaa.”	Ammatillisen osaamisen lisäksi välttämätöntä on olla ymmärrystä eläimen lajityypillisestä käytöksestä, kouluttamisesta ja osallisuudesta.	Eläimen lajityypillinen käytös. Eläimen osallisuus. Eläimen koulutus.

<p>“Se on ihan sanotaan näin, että aika voimakas-kin väsymys mitä sieltä tulee, kun sä joudut tarkkailemaan hyvin paljon ja tarttumaan siinä kohtaa hetkeä, että miten se eläin niinku toimii ja reagoi tuohon tilanteeseen.”</p>	<p>Työ edellyttää eläimen käytöksen jatkuvaa tarkkailua. Eläimen jatkuva havainnointi on raskasta ammattilaiselle.</p>	<p>Eläimen havainnointi. Yhteistyön raskaus.</p>
<p>“No meillä on -- kissa joka tulee siihen. Hän antaa hyvinkin nopeasti feedbackiä. Myös sen asian, että jos on vähän liian rajua sillittelyä tai muuta niin kyllä napauttaa takaisin aika herkästi sitten siinä kohtaa. Ja sitten siitä päästään niinku keskustelemaan että millä tavalla kohdellaan, on se sitten eläimiä tai ystäviä.”</p>	<p>Eläin näyttää tunteensa suoraan ja antaa välitöntä palautetta, ja sen kanssa voi harjoitella vuorovaikutusta.</p>	<p>Eläimen ja asiakkaan vuorovaikutus.</p>
<p>“Koiran koulutuksessa pitää olla huolellinen, että se koira koulutetaan siihen siihen nimenomaiseen työtehtävään niin, että se ellei sitten aiheudu niinku vaaratilanteita. Ja muuta ja mielellään koiran pitäisi olla testattu ulkopuolisen tahon testaama, että se niinku varmasti luonteeltaan soveltuu tommoiseen työhön. Ja tota sitä mä yritän niinku painottaa siellä, että koska jos ihmiset ottaa vaan omia koiriaan mukaan, niin sitten helposti saattaa sattua joku vahinko ja sitten se ei tarvitse kun yksi vahinko sattua sillä, että se vahinko isoa niin se loppuu se eläinavusteinen työn tekeminen kaikilta.”</p>	<p>Eläin tulee kouluttaa työtehtävään ja eläimen soveltuvuus työhön tulee testata ulkopuolisen toimesta.</p>	<p>Eläimen koulutus. Eläimen soveltuvuus työhön. Turvallisuuden huomiointi.</p>
<p>”Ihminen valitsee, vaikka tavoitteen tai sen jonkun muutostarpeen, mutta yksi lailla eläin, eläimet, täällä meillä saa valita asioita ja niinku me ei aseteta periaatteessa niitä. Me tuetaan ja matkan varrella ne voi muuttua ne tavoitteet ja asiat, mutta että kuitenkin lähtökoh- tana on se, että jokainen itse sitten miettii, että mihinkä haluaa muutosta.”</p>	<p>Työ perustuu asiakkaan omiin tavoitteisiin ja niiden tukemiseen.</p>	<p>Tavoite- ja asiakasläh- töisyys. Ratkaisun etsiminen yhdessä.</p>
<p>”Vanhassa työpaikassa oli ehkä haasteita vä- hän siitä, että miten asennoiduttiin niihin eläi- miin.”</p>	<p>Asenteellisuus työpaikalla vaikuttaa eläinavusteisuu- den käyttämiseen.</p>	<p>Yleinen asenne eläi- miin ja eläinavusteis- suuteen.</p>

Taulukko 1: Esimerkkejä alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä ja muodostamisesta alateemoihin.

<i>Ammattilaisen ja eläimen välinen suhde</i>	<i>Asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä</i>
Eläimen merkitys omaan hyvinvointiin.	Eläimen lajityypillisen käytöksen ymmärtäminen.
Aito välittäminen.	Eläimen havainnointi.
Yhteistyön raskaus.	Turvallisuuden huomiointi.
Eläimen tunteminen.	Eläimen tunteminen.

Palkitsevuus.	Eläimen koulutus.
Eläimen osallisuus.	Eläimen soveltuvuus työhön.

<i>Voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote</i>	<i>Kehittämistarpeet omassa työssä ja alalla</i>
Ratkaisun etsiminen yhdessä.	Yhdistys- ja järjestötoiminnan kehittäminen.
Eläimen ja asiakkaan vuorovaikutus.	Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa.
Eläimen osallisuus.	Yhteinen keskustelu muiden toimijoiden kanssa.
Oivallukset.	Yleinen asenne eläimiin ja eläinavusteisuuteen.
Tavoite- ja asiakaslähtöisyys.	

Taulukko 2: Esimerkkejä alateemoista yläteemoihin.

6 Tulokset

6.1 Ammatilaisen ja eläimen välinen suhde

Haastateltavat kokivat suhteen eläimeen tärkeäksi, läheiseksi, merkitykselliseksi ja pitkäaikaiseksi. Haastateltavat nimittivät eläintä joko työpariksi tai perheenjäseneksi. Eläintä kuvailtiin lämpimällä äänensävyllä, ja useiden haastateltavien puheesta huokui innostus ja ylpeys eläintä kohtaan. Osa haastateltavista halusi haastattelun aikana esitellä eläimensä videoyhteydellä. Yksi haastateltava kertoi yhden eläimistään menehtyneen hiljattain ja kertoi vielä toipuvansa surusta. Ammatilaisen ja eläimen väliseen suhteeseen liittyi aitoa ja syvää välittämistä. Usein suhde eläimeen kestää koko eläimen eliniän ajan.

Eläimen kanssa työskentely koettiin palkitsevaksi ja voimavaraistavaksi. Osa haastateltavista luonnehti sen olevan elämäntapa. Eläimen läsnäoloa pidettiin voimavaraistavana ja asiakastyötä täydentävänä tekijänä. Esimerkiksi osa haastateltavista koki eläimen huomaavan asioita, joita ammatilainen ei välttämättä huomaa. Työssä olevista eläimistä saattoi itse saada voimaa kesken työpäivän raskaassa tilanteessa tai oman elämän kriiseissä. Haastateltavat kertoivat kokevansa iloa ja palkitsevuutta seuratessaan asiakkaan ja eläimen vuorovaikutusta sekä asiakkaan kuntoutumista. Osa kuvaili eläimen tuovan vaihtelua arkityöhön. Yksi haastateltava kertoi, että muutkin työympäristössä olevat eläimet kuin työparina toimiva eläin olivat tärkeitä.

Ammattilaisen ja eläimen välisessä suhteessa eläimellä on tavallaan peilin rooli. Eläimen kuvailtiin heijastavan ammattilaisen tunteita ja siten antavan välitöntä palautetta. Osa haastateltavista koki tämän edistävän omien tunteiden ja toiminnan reflektointia.

Haastatteluissa korostui ammattilaisen rooli eläimen kasvattajana, kouluttajana, omistajana, huolenpitäjänä, tukijana ja tulkkina. Osa haastateltavista kertoi kasvattaneensa eläimensä sen syntymästä lähtien. Kaikki kuvailivat kouluttaneensa eläimensä itse. Suurin osa haastateltavista kertoi omistavansa eläimen tai eläimet, ja omistajina heillä on vastuu eläimen hyvinvoinnista, terveydestä ja turvallisuudesta. Yksi haastateltava kertoi käyttävänsä leasing-vuokrauksena eläimiä. Omistajuudesta ja vuokrauksesta riippumatta eläimestä huolehtimisen kerrottiin olevan suuri osa työtä. Osa haastateltavista kertoi myös vapaa-ajan koostuvan eläimen huolenpidosta. Asiakastyössä ammattilainen tulkitsee eläintä ja tukee sitä: ammattilainen havainnoi eläimen tunteita, eleitä, käytöstä ja tarpeita, ymmärtää ne ja perustaa työnsä niihin.

Eläimen ja ammattilaisen välinen suhde on vastavuoroinen ja muuttuva. Ammattilaisen ja eläimen välisessä suhteessa luottamuksella koettiin olevan tärkeä merkitys. Osa haastateltavista kuvasi luottamuksen syvenevän ajan myötä. Haastateltavat peräänkuuluttivat eläimen kouluttamisen olevan tärkeä ja jatkuva prosessi. Jatkuvan kouluttamisen koettiin vahvistavan yhteistyötä. Muutama haastateltava kuvaili kouluttamisen olevan yhteistä oppimista ammattilaiselle ja eläimelle. Haastateltavien puheissa korostui suhteen, ja sen myötä koko työskentelyn, perustuvan eläimen osallisuuteen ja vapaaehtoisuuteen. Useat kertoivat eläimen saavan toimivan työtilassa vapaana, antaen eläimelle mahdollisuuden vetäytyä kauemmaksi tai kokonaan pois vuorovaikutuksesta.

Suhde eläimeen koettiin toisaalta kuormittavaksi ja vaativaksi. Jatkuva eläimen toiminnan ja reagoitien tarkkailu koettiin raskaaksi. Kuormittavuutta lisää eläimen, asiakkaan ja mahdollisesti asiakkaan avustajan toiminnan jatkuva tarkkailu. Osa haastateltavista luonnehti työskentelyä myös yksinäiseksi, mikä lisäsi työn raskautta. Osa kertoi eläimen ylläpidon olevan taloudellinen rasite ja siten myös henkisesti kuormittavaa. Huolta tuotti myös eläimen hyvinvointi työssä. Esimerkiksi arvaamattoman tai aggressiivinen asiakkaan kohtaaminen on eläimen hyvinvoinnille riski. Eläimen luottamusta ei saa pettää, eikä eläin saa tuntea missään tilanteessa uhkaa.

Mä tunnen noita niin hyvin ja tiedän niitten eleet ja ilmeet ja päivän vireystilan ja kaikki muutkin niin tarkkaan.

6.2 Asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä

Haastatteluissa korostui haastateltavien aiempi kokemus eläimistä. Haastateltavat kertoivat olleensa jo pitkään eläinten kanssa tekemisissä, joko vapaa-ajan, harrastus- tai kilpatoiminnan muodossa. Eläimillä oli haastateltaville henkilökohtainen merkitys.

Haastateltavien ammatillinen osaaminen perustui sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkintoon sekä erilaisiin täydennyskoulutuksiin. Haastateltavien suorittamia täydennyskoulutuksia olivat esimerkiksi eläinavusteinen valmentaja, eläinten kouluttaja, ratkaisukeskeinen lyhytterapeutti, ratsastusterapeutti, neuropsykiatrinen valmentaja, käyttäytymisanalyysiperusteinen eläinkouluttaja, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, yrittäjä, koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä sekä Green Care -opinnot. Muutama haastateltava oli myös suorittanut sosionomin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, ja yksi haastateltava ammatillisen opettajan tutkinnon. Monille haastateltaville oma mielenkiinto oli lähtökohtana eläinavusteiselle työlle.

Tärkeimpänä osaamisena pidettiin eläimen tuntemista, ymmärtämistä ja kouluttamista. Haastateltavien mukaan välttämätöntä on eläimen eleiden, lajityypillisen käytöksen ja tarpeiden ymmärtäminen ja mahdollistaminen. Eläimelle tulee järjestää riittävästi ja mieluista vapaa-aikaa työn lisäksi. Ammatillisella saattoi eläin olla tilanteen mukaan työssä puolipäiväisesti, jotta eläimen lepo ja palautuminen onnistuu eläintä kuunnellen. Haastateltavat kokivat, että asiakastyössä oli erittäin tärkeää käyttää eläimiä, jotka ovat ammatillaisen omia ja jotka ammatillainen tuntee. Ammatillaisen tulee tuntea eläimen omat vahvuudet, valmiudet ja haasteet, sekä toimia niiden mukaisesti. Haastateltavat korostivat erityisesti sitä, että ammatillaisen tulee toimia aina eläimen ehdoilla. Eläimen ehdoilla toimiminen edellyttää ammatilliselta joustavuutta. Osa haastatelluista piti tärkeänä myös osaamista heittäytyä. Yksi haastateltavista kertoi, ettei asiakastyötä voi tehdä yhden suunnitelman mukaan, vaan aina tulisi olla vaihtoehtoja tai varasuunnitelmia.

Keskeisenä osaamisena pidettiin eettistä osaamista ja vastuuta. Haastatellut kertoivat noudattavansa eettisiä toimintatapoja. Esimerkiksi ammatillisilla on vastuu tehdä työnsä ammatillisesti ja huolehtia asiakkaasta ja tämän edusta ja hyvinvoinnista. Ammatillisella on vastuu huolehtia eläimestä niin, että eläimen hyvinvointi ja työskentely ovat tasapainossa. Haastateltavat painottivat ammatillaisen vastuuta turvallisuudesta, niin eläimen, asiakkaan kuin ammatillaisenkin näkökulmasta. Turvallisuus tulee huomioida kaikissa asiakastilanteissa. Osa haastatelluista kuvaili, että turvallisuusosaamiseen kuuluu turvallisen käyttäytymisen opettaminen eläimelle. Eettisiin toimintatapoihin katsottiin kuuluvan myös havainnointiosaaminen: eläintä ja asiakasta tulee havainnoida koko työskentelyn ajan.

Haastatellut kokivat, että ammatilliseen osaamiseen ja vastuuseen kuuluu lisätä tietoisuutta eläinavusteisesta työstä ja sen hyödyistä. Työn tuloksellisuuteen voi jokainen ammatillainen vaikuttaa tekemällä työn mahdollisimman hyvin ja ammatillisesti. Osa haastateltavista korosti

asiakaspalautteiden huolellista laatimista. Palautteiden ja raporttien avulla voi perustella eläinavusteisuuden hyötyjä ja tehdä näkyväksi työn tulokset.

Haastatteluissa tuotiin ilmi ammatillisen osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. Useat haastateltavat korostivat ammattilaisen omaa halua ja kiinnostusta hakea tietoa, kouluttautua ja kehittää itseään. Kehittämisoaamista pidettiin välttämättömänä, jotta ammattilainen pysyy ajan tasalla eläinavusteisuuden alalla.

Muita haastatteluissa ilmi tulleita osaamisen alueita olivat työhyvinvointi- ja menetelmäosaaminen. Osa haastatelluista otti puheeksi työhyvinvointiosaamisen ja kertoi kokevansa työhyvinvoinnin huomioimisen ja vahvistamisen tärkeäksi. Toisaalta osa haastateltavista koki, ettei työhyvinvoinnille ole riittävästi aikaa tai resursseja. Haastateltavat korostivat eläinavusteisten menetelmien monipuolista käyttöä asiakastyössä. Osa haastateltavista huomautti, että eläinavusteisia menetelmiä voi käyttää myös ilman eläimen läsnäoloa, esimerkiksi rentoutusharjoitusten järjestäminen tai eläinkorttien käyttö.

Haastateltavat nimesivät osaamiseksi myös sosiaali- ja terveysalan ydinosaamisen. Esimerkiksi hyvät vuorovaikutustaidot, sensitiivisyys, asiakaslähtöisyys, itseohjautuvuus. Erityisen tärkeänä pidettiin vuorovaikutustaitoja ja asiakkuusprosessin suunnittelua ja hallintaa. Monet haastateltavat korostivat, että asiakkuuden keston tulee olla riittävä: asiakkaan ja eläimen välisen luottamuksen ja vuorovaikutuksen syntyminen vievät aikaa.

Sitten kun sen asiakkaan oppii tuntemaan eläimen ja eläin oppii tuntemaan asiakkaan, niin mustahan tulee sitten ihan ulkopuolinen ja se on niinku se pääasia. Sitten sitä ollaan niinku oikealla reitillä. Kun niinku hevonen tulee tarhassa hörriksen ensin mun tykö ja sitten meneekin asiakkaan tykö ja jää siihen turpa vasten naamaan hengittelemään, niin siinä vaiheessa mä tiedän, että mä oon ylimääräinen. Että he hoitaa kyllä tän homman.

6.3 Voimavarat ja ratkaisukeskeisyys eläinavusteisessa työssä

Voimavaraistava työote ja ratkaisukeskeisyys ilmenivät monin tavoin haastateltavien työssä. Osa haastateltavista kertoi, että heidän perustyönsä on jo luonteeltaan ratkaisukeskeistä, kuten fysioterapeutin tai neuropsykiatrisen valmentajan työ. Työskentelyn tavoitteena on tukea asiakasta ja yhdessä etsiä keinoja asiakkaan ongelman ratkaisemiseksi.

Haastateltavat peräänkuuluttivat eläinavusteisen työskentelyn perustuvan asiakaslähtöisyyteen, joka on ominaista ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneelle työskentelylle. Eläinavusteisuus aloitetaan asiakkaan omien toiveiden ja tarpeiden mukaan, ja asiakas saa aluksi mahdollisuuden kokeilla eläinavusteisuutta. Kun haastateltavilta tiedusteltiin, onko eläinavusteisuus osoittautunut koskaan asiakkaalle epäsopivaksi menetelmäksi, he vastasivat kieltävästi. Haastateltavat kokivat eläinavusteisuuden lisäävän asiakkaan sitoutuneisuutta yhteiseen

työskentelyyn ja esimerkiksi asiakkaat eivät peru tapaamisia. Asiakslähtöisyyteen liittyy myös molemminpuolinen luottamus, ja useat haastateltavat kokivat pitkien asiakassuhteiden lisäävän luottamusta.

Voimavaralähtöisyys näkyi haastateltavien työssä asiakkaan vahvuuksien, toimijuuden ja myönteisyyden vahvistamisena. Esimerkiksi onnistuneet työtehtävät talliympäristössä tukevat asiakkaan motorisia taitoja, itsetunnon vahvistumista. Lisäksi talliympäristössä on mahdollista työstää matemaattisia taitoja. Haastateltavien mukaan eläinavusteisuudessa korostuu myös oivaltaminen ja toiminnallisuus. Erään haastateltavan mukaan eläinavusteisuuden konkreettisuus tukee asiakkaan muistijälkeä.

Haastatteluissa käsiteltiin paljon arvostavaa vuorovaikutusta, joka liittyy voimavaraistavaan ja ratkaisukeskeiseen työotteeseen. Haastateltavat kuvailivat asiakkaan ja eläimen välistä välitöntä vuorovaikutusta, jossa eläin viestii läsnäolollaan, näyttää avoimesti tunteensa ja antaa suoraa palautetta. Eläin ei kysele ja eläimellä on aikaa. Haastateltavat korostivat vuorovaikutus- ja tunnetaitojen harjoittelua eläimen kanssa. Jo eläimen läsnäolo auttaa tunteiden käsittelyssä: esimerkiksi eläimen läsnäolo sai asiakkaan ilmaisemaan suruaan läheisensä menettämisen vuoksi. Yksi haastateltavista kertoi asiakkaiden rauhoittavan lääkityksen tarpeen vähenävän niiden työvuorojen aikana, joissa eläin oli mukana.

Useat haastateltavat katsoivat, että eläimestä voidaan ottaa mallia haastavissa tai jännittämissä tilanteissa, eläimen oppiessa tai rohkaistuesssa. Asiakas voi samaistua eläimeen havaitessaan eläimen voittavan pelkonsa, tällöin voidaan yhdessä miettiä ratkaisuja asiakkaan kanssa tilanteeseen. Eläimestä huolehtiminen lisää asiakkaan ymmärrystä omasta päivittäisestä huolenpidosta ravinnon ja hygienian osalta.

Haastateltavat korostivat eläinavusteisuuden elämyksellisyyttä. Eläinten kohtaamista ja eläinten kanssa työskentelyä kuvailtiin voimavaraistavaksi sekä asiakkaan, ammattilaisen että työyhteisön näkökulmasta. Eläimen läsnäolon koettiin tuovan voimavaroja työhön ja rauhoittavan esimerkiksi haastavissa palavereissa. Monet haastateltavat kertoivat eläimen läsnäolon lisäävän yhteisöllisyyttä, ystävällisyyttä sekä lämmintä ja rauhallista ilmapiiriä. Ne ammattilaiset, jotka tekevät eläinavusteista työtä tallissa, maatilalla tai luonnossa, kokivat työympäristön voimavarana omalle jaksamiselle.

Dementiapuolelta on tullut sitten porukkaa - -. Ihminen, joka on täysin omassa maailmassa, pyörätuolissa istuu. Ja sitten kun mulla on semmoinen iso brahmakukko, joka on aivan älyttömän niinku kiltti. Kun ne pääsee silittämään, niin kun se ilme kirkastuu. Jotain tapahtuu hyvinkin vahvasti ja sitten lähtee jopa puhumaan - -. Se eläin aktivoittaa niin vahvasti ja se oli jotenkin niin nautinnollista katsoa.

6.4 Kehittämistarpeet omassa työssä ja alalla

Haastateltavat pohtivat ja nimesivät monia eri kehittämistarpeita omassa työssään ja yleisesti alalla. Heidän puheissaan korostui erityisen paljon tarve lisätä tietoisuutta ja tunnettavuutta eläinavusteisuudesta, sen hyödyistä ja tuloksista. Haastateltavat pitivät tärkeänä, että eläinavusteisuus nähtäisiin sosiaali- ja terveysalan työmenetelmänä, joka on vaikuttava, laadukas, hyödyllinen ja ammatillinen. Haastateltavat kokivat, ettei eläinavusteisuutta tunneta tai arvosteta tarpeeksi, ja näkivät useita juurisyytä tähän. Eläinavusteinen työ on moninaista ja oleellista olisi erottaa selkeästi ammatillinen työ ja vapaaehtois- ja harrastustoiminta, sekä ammatillisen työn eri muodot. Muutamat haastateltavat pitivät koira-avusteisuutta tunnetuimpana eläinavusteisuuden muotona, mutta vain osa siitä on ammatillista toimintaa.

Eläinavusteisuuden moninaisuuteen liittyy myös alan yhdistys- ja järjestötoiminta, jota useat haastateltavat pitivät jonkin verran sirpaleisena tai sekavana. Alalla on paljon keskenään samankaltaisia yhdistyksiä ja järjestöjä. Haastateltavat kokivat, että yhdistys- ja järjestötoimintaa tulisi yhdenmukaistaa, selkeyttää ja kehittää. Ratkaisuna tähän ehdotettiin esimerkiksi yhtä, kaikille yhteistä kattojärjestön perustamista sekä yhteisten säädösten laatimista kaikille toimijoille. Lisäksi haastateltavat pitivät tärkeänä eläinavusteisuuden huomioimista osana sosiaali- ja terveysalan ammatillista koulutusta.

Haastatteluissa ilmeni, että tietoisuuden ja tunnettavuuden lisäämisessä on haasteita. Tietoa eläinavusteisuudesta jaetaan eri tavoilla, joko ammattilaisen itse tai yhdistysten laatimien materiaalien avulla. Osa haastateltavista koki, että materiaalien tekeminen on aikaa vievää tai työlästä, ja osa koki, että valmiit materiaalit eivät välttämättä olleet riittäviä tai sopivia omaan työhön. Muutama haastateltava kertoi, että tieto eläinavusteisuudesta leviää pienikokoisella paikkakunnalla parhaiten suullisesti. Haastatteluissa korostui ammattilaisen oma aktiivisuus alan tunnettavuuden edistämisessä. Osa haastateltavista kertoi, etteivät kaikki työyhteisön jäsenetkään välttämättä tunne eläinavusteisuutta, jolloin eläinavusteisuuden tunnettavuuden lisääminen tulee aloittaa työyhteisöstä.

Haastateltavat kokivat, että yleisellä asenteella eläimiä ja eläinavusteisuutta kohtaan on merkitystä eläinavusteisuuden käyttämisessä. Osa haastateltavista kertoi, että työpaikan asenteellisuus on vaikuttanut siihen, käyttääkö ammattilainen eläinavusteista menetelmää asiakastyössä. Jos eläimiin suhtaudutaan työyhteisössä myönteisesti ja avoimesti, se helpottaa eläinavusteisten menetelmien käyttöä. Osa haastateltavista koki, että heidän tuli ensin olla hyvin aktiivisia ja perustella eläinavusteisuuden hyötyjä, jotta pystyivät aloittamaan eläinavusteisen menetelmän käyttämisen työssään. Asenteellisuus ja tunnettavuus ilmenivät myös siinä, miten vaihtelevasti työnantajat palkitsivat ammattilaisia eläinavusteisten menetelmien käytöstä. Monet haastateltavat pitivät oikeudenmukaisena, että tutkitusti hyödyllisestä työmenetelmän käytöstä saisi korvauksen, kuten palkanlisän. Haastateltavat kokivat,

että työnantaja saa hyödyn ammattilaisen erityisosaamisesta, mutta ammattilainen ei välttämättä saa rahallista korvausta. Haastatteluissa ilmeni, että eläinavusteisen menetelmän käyttämisestä maksetaan ammattilaiselle sopimuskohtaisesti. Osa haastateltavista kertoi, että työnantaja on maksanut ammattilaisen eläinavusteisia täydennyskoulutuksia. Moni haastateltava koki, ettei työstä maksettu palkka riitä korvaamaan eläimen koulutukseen, terveyteen ja huolenpitoon liittyviä kuluja ja käytettyä aikaa.

Eläinten hyvinvoinnin huomioimista ja edistämistä pidettiin tärkeänä kehittämiskohteena. Haastateltavien mukaan työtä tulisi tehdä ”eläin edellä”. Ammattilaisten osaamista eläinten hyvinvoinnista tulisi lisätä koulutusten avulla. Muutamat haastateltavat kokivat, että eläinavusteisuuden ammattilaisilla tulisi olla tietyt koulutusvaatimukset, jotta työtä voi harjoittaa. Haastateltavien mukaan eläinten soveltuvuutta työhön tulisi enemmän testata. Yksi haastateltava huomautti, että soveltuvuuskokeiden järjestämisessä on merkittäviä alueellisia eroja. Osa haastateltavista ehdotti säännöllisiä eläinlääkärin tekemiä tarkastuksia työssä käytettävälle eläimelle.

Haastateltavat pitivät tärkeänä ammattilaisten välisen yhteistyön vahvistamista. Haastateltavat kertoivat, että yhteistyön toteutumiseen vaikuttavat alueelliset erot. Alan eri yhdistykset järjestävät toimintaa ja tilaisuuksia, mutta paikallista yhteistoimintaa tarvittaisiin enemmän. Haastateltavat toivoivat enemmän yhteistä ja avointa keskustelua, esimerkiksi palveluiden hinnoittelusta, sekä verkostointia ammattiryhmittäin. Monet haastateltavat korostivat suhtautumista muihin toimijoihin yhteistyökumppaneina, eikä kilpailijoina. Ammattilaisten välinen yhteistyö lisäisi myös vertaistukea. Vertaistuen merkitys korostui erityisesti niiden haastateltavien puheissa, jotka tekevät työtään yksin tai heidän työyhteisössään ei ole muita eläinavusteisuutta käyttäviä työntekijöitä. Haastateltavat pitivät tärkeänä myös moniammatillista yhteistyötä, esimerkiksi lääkärin kanssa. Yhteistyötä toivottiin niiden ammattilaisten kanssa, jotka tuntevat ja ymmärtävät eläinavusteisuutta.

Oon nyt niinku puolitoista vuotta puhua pajattanut - - tästä eläinavusteisuudesta ja nyt rupeaa pikkuhiljaa tuolla nuo sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat huomaamaan, että mikä se juttu on, että se tunnettavuus on kyllä niinku semmoinen asia mihin pitäisi paljon, paljon tehdä töitä.

6.5 Kehittämistyöpajan tulokset

Kehittämistyöpajassa pohdittiin tarkemmin eläinavusteisen työn kehittämiskohteita. Yhteisessä keskustelussa painottui eläinavusteisen työn tietoisuus ja tunnettavuus. Parin viimeisen vuoden aikana tietoisuus eläinavusteisuudesta on lisääntynyt, mutta se on vaatinut paljon työtä ja perustelua, tässä nousivat esille myös aluekohtaiset erot. Kun työtä tehdään tavoitteellisesti, suunnitelmallisesti ja ammattimaisesti, korostuu se, ettei toiminta ole vain harrastustoimintaa. Alan ammattilaisella on vastuu omasta työstään ja alasta. Eläinavusteinen työ

vaatisi yhtenäistämistä, jolloin työssä korostuisi ammatillisuus ja asiakkaan tukeminen. Tuki-henkilötoiminnassa ja perhetyössä tapaamiset kirjataan, jolloin ostajataho näkee työn hyödyn ja tuloksen. Paremmiin tunnettuja ovat tilanteet, joissa erityisopettajilla tai puheterapeutilla voi olla koira mukana työssä. Tämä saatetaan kuitenkin yhdistää harrastus- tai kaverikoira toimintaan, jolloin ymmärretään, että kyse on eläinavusteisesta työstä.

Tärkeänä teemana esiin nousi eläimen hyvinvointi ja sen edistäminen. Alan kaikilla toimijoilla ei välttämättä ole työssään ammatillista näkökulmaa. Eläinten kouluttaja- ammattitutkinto nähtiin oleelliseksi alalla, jolloin eläimen hyvinvointi tulee varmasti huomioiduksi. Eläinten lajityyppillinen käyttäytyminen tulisi ottaa huomioon, koska eläinlajit vaihtelevat työssä kaniasta jyrksijöistä lintuihin alpakoihin, lampaisiin vuohiin. Eläimen tuntemus ja tietämys pitäisi oikeasti olla tiedossa. Ammatillisella on vastuu ajaa eläimen etuja ja oikeuksia. Keskustelussa nousi esille omassa eläinavusteisessa työssä pyrkimys pois suorittamisesta. Läsnäolo, vuorovaikutus eläimen kanssa ja kunnioitus eläintä kohtaan koettiin erittäin tärkeäksi.

Kehittämisen ja tulevaisuuden näkymistä keskusteltaessa aiheeksi nousi eläinavusteisen työn vaativuus ja korvattavuus, jotka eivät vielä kohtaa. Työssä on paljon näkymätöntä työtä, eläimen huolenpito, sen palautuminen ja tauotus. Eläinavusteisuuden alalla alkaa olla monia toimijoita alalla, mutta markkinointi ja esille tulo ovat puutteellisia, rohkea ulostulo puuttuu. Markkinointi yksityisenä yrittäjänä vaatii runsaasti töitä, tässä huomioitiin myös alueiden eroja alan tunnettavuuteen liittyen. Asiantuntijuuden voimavaroihin ja jaksamiseen liittyen tarkasteluun nousi työnohjaus ja kollegiaalisuus. Työnohjausta työhön oli saatavilla, mutta ei eläinavusteisuuden näkökulmasta. Kollegoita löytyi entisistä opiskelukavereista, mutta yksikössä työskenneltiin ainoana eläinavusteisuuden parissa. Työyhteisössä oli pyritty esittelemään eläinavusteista työtä kaikille yhteisesti.

Eläimen hyvinvoinnin näkökulmaa voisi oikeasti vaalia.

7 Johtopäätökset ja pohdinta

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää eläinavusteisen työn asiantuntijuutta sosiaali- ja terveysalalla. Tavoitteena oli myös tarkastella eläimen ja ammattilaisen välistä suhdetta sekä kartoittaa ammattilaisten kokemuksia alan kehittämistarpeista. Johtopäätöksenä voimme todeta, että parhaimmillaan opinnäytetyömme tuki haastateltavia pohtimaan oman työnsä voimavaroja ja merkityksellisyyttä. Monet haastateltavista kertoivat, etteivät ole riittävästi huomioineet omaa työhyvinvointiaan ja oman työnsä kehittämistä. Toivomme, että haastattelut ja kehittämistyöpaja kannustivat haastateltavia tunnistamaan ja tarkastelemaan oman työnsä mahdollisuuksia ja kehittämistarpeita, ja sen myötä saamaan alkusysäyksen kehittää työtään. Opinnäytetyömme toimii tietopakettina niille, jotka ovat kiinnostuneita aloittamaan eläinavusteisten menetelmien käytön. Opinnäytetyössä on tarkasteltu eläinavusteisessa työssä

tarvittavaa asiantuntijuutta ja osaamista, koulutusmahdollisuuksia ja alan tämänhetkistä tilannetta kehittämistarpeiden näkökulmasta. Toivomme, että opinnäytetyömme lisää eläinavusteisuuden tunnettavuutta.

Opinnäytetyön tuloksissa korostuu kasvava ymmärrys eläinten hyvinvoinnista ja sen merkityksestä. Hautamäki (2019, 14, 16) korostaa eläinavusteisessa työssä hyvinvoinnin tärkeyttä sekä eläinten että ihmisten näkökulmasta. Eläimet ja ihmiset ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja peilaavat tunteitaan ja stressiään toisilleen. Tämä haastaa siirtymään ihmiskeskeisestä näkökulmasta eri lajien näkökulmaan, myös sosiaali- ja terveysalalla, ja tarkastelemaan myös eläinten työhyvinvointia.

Eläinavusteisen työn osaamisessa painottui eläimen hyvinvoinnin huomioimisen lisäksi turvallisuusosaaminen. Fagerström (2019, 119) korostaa turvallisuusosaamista, erityisesti silloin, kun ammatillisessa työssä käytetään hevosta. Ikäheimo (2019, 105) huomauttaa ammattilaisen kouluttautumisen vaikuttavan turvallisuusosaamiseen. Esimerkiksi kouluun on mahdollista tuoda eläin, jonka opettaja on arvioinut sopivaksi ja johon rehtori on antanut luvan. Eläinavusteisuuden ammattilainen osaa arvioida työn turvallisuutta, työympäristön vaativuutta eläimen näkökulmasta, sekä ymmärtää, miten tärkeää eläin on ensin käyttää soveltuvuustestissä. Peltola ja Karhula (2019, 257) pitävät tärkeänä, että ammattilainen tunnistaa oman asiantuntijuutensa ja osaamisensa, jotta voi tarjota laadukasta palvelua. Tarvittavaa osaamista tulee hankkia ja kouluttautumisen lisäksi osaaminen voi rakentua myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tai luomalla palvelupaketteja eri alan työntekijöiden kanssa.

Tulosten mukaan eläinavusteisuus on hyvinvointia lisäävää ja voimavaraistavaa, sekä ammattilaisen että asiakkaan näkökulmasta. Kahilaniemi (2019, 52) kertoo, että vuorovaikutus eläimen kanssa lisää ihmisen mielihyvää, hyvinvointia ja halukkuutta vuorovaikutukseen. Tämä lisää ihmisen kokemusta omasta merkityksellisyydestä. Tulosten mukaan myös ratkaisukeskeisyys on vahvasti osana eläinavusteista työtä. Monien haastateltavien perustyön viitekehys on jo ratkaisukeskeinen työote. Fagerström (2019, 112) vahvistaa hevosavusteisuuden sopivan erittäin hyvin psykoterapiaan. Hakulinen, T., Uotila-Laine, H. ja Koivumäki, T. (2022) kertovat, että sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisilla on välineitä auttaa löytämään ja tunnistamaan voimavaroja asiakaslähtöisesti. Keskustelun edetessä avoimesti voi voimaa antavien asioiden ympärillä löytää myös voimavaroja kuormittavia tekijöitä. Yhteinen avoin keskustelu tuo uutta näkökulmaa ja kykyä nähdä muutoksen mahdollisuus. Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa voimavaroja antavia tekijöitä. Keskusteluissa voi apuvälineinä käyttää eri lomakkeita, jotka auttavat johdattelemaan keskustelua.

Yksi keskeisimmistä tuloksista on tarve yhdelle ja koko alan yhteisille eettisille periaatteille. Eettiset periaatteet vaikuttavat eläinten hyvinvointiin ja turvallisuuteen, sekä eläimen, asiakkaan että ammattilaisen näkökulmasta. Kihlström-Lehtonen ja Säkkinen (2019, 155) pitävät

tärkeänä, ettei ihmistä auteta eläimen hyvinvoinnin kustannuksella. Ei ole riittävää, että eläimen soveltuvuuden tai hyvinvoinnin arviointi on vain eläimen ohjaajalla tai omistajalla, sillä tällöin näkemys voi olla subjektiivinen. Eläinten soveltuvuuden arviointiin ja hyvinvoinnin taakamiseen tarvitaan ratkaisuja.

Keskeinen tulos on eläinavusteisuuden monimuotoisuus ja sen haasteellisuus. Eläinavusteisen työn määrittely ei ole vielä vakiintunutta ja eläinavusteisuutta voidaan hyödyntää monella eri tavalla. Lisäksi ammatillisella toiminnalla ja vapaaehtoistoiminnalla ei välttämättä ole selkeitä eroja. Ikäheimo (2019, 104) on myös todennut saman ja kyseenalaistaa, perustuuko eläimen käyttö vain eläimen läsnäoloon. Työn suunnitelmallisuus on tärkeää ja merkittävä alan kehittämiskohde.

Aluekohtaiset erot tuovat palveluiden saatavuudelle eriarvoisuutta. Maatilalle kuuluvat eläimet tarvitsevat tilaa eri tavalla, lisäksi ylläpidossa on huomioitava kustannukset. Eläimet myös tarvitsevat hoivaa kaikkina päivinä, vaikka asiakkaan kanssa tehtävästä työstä on vapaata. Maatiloilla tehtävä eläinavusteinen työ ei välttämättä tavoita kaikkia asiakkaita. Toisinaan ammattilainen saattaa hakea asiakkaan tapaamista varten työpaikalle ja viedä takaisin, tämä on merkittävä aika ja kulu, joka tulee huomioida työtä suunniteltaessa, rinnastaen työn tehokkuuteen. Ikäheimo (2019, 106) tuo esille, että eläimen kanssa tehtävä työ tuo lisäarvoa, mutta on myös kalliimpaa. Tulevaisuudessa on varmistettava ammattilaisten riittävyys ja koulutuksen tavoitteellinen kehittäminen ja laajentaminen.

7.1 Arviointi

Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää eläinavusteisen työn asiantuntijuuden rakentamista ja alan kehittämistarpeita. Tämän saavuttamiseksi ei mielestämme ollut tarvetta rajata tutkimuksen kohderyhmää kovin kapeasti, sillä eläinavusteinen työ on erittäin moninaista. Arvioimme, että valitsemalla haastateltaviksi sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, jotka käyttävät eläinavusteista menetelmää eri tavoin, saisimme mahdollisimman monipuolisia näkökulmia aiheesta. Rajauksen olisi voinut tehdä esimerkiksi käytettävän eläinlajin, ammattilaisen työnimikkeen, koulutuksen tai asiakasryhmän perusteella. Tarkempi rajaus olisi selkeyttänyt tutkimuksen tietoperustan muodostamista. Toisaalta kapean rajauksen haasteena olisi ollut se, että useat eläinavusteisuuden ammattilaisten käyttävät kahta tai useampaa eläinlajia, ovat suorittaneet useita eri koulutuksia tai työskentelevät samanaikaisesti eri asiakasryhmien parissa.

Arvioimme, että haastatteluiden pitäminen verkkovälitteisesti oli toimiva ratkaisu. Kaikille haastateltavillemme verkkovälitteinen haastattelu sopi ja kaikilta löytyi sitä varten tarvittava laitteisto. Verkkoyhteydet haastatteluissamme toimivat moitteetta ja saimme haastattelut tehtyä reaaliajassa. Verkkovälitteisyys mahdollisti tutkimuksemme laajentumisen kauemmaksi Suomen alueella. Verkkovälitteisyydestä huolimatta läsnäolo haastattelutilanteissa oli

mielestämme huomattava. Hokka (2020) tuo esille reaali maailmassa haastattelutilanteen antavan jo muutakin taustatietoa ja tunnelmaa. Haastateltavan työhuoneella tapahtuva haastattelu ympäristöstäkin paljon. Lisäksi kehon ja elekielen aistiminen jää vähäisemmäksi. Tilanne olisi kohdallamme ollut varmasti myös erilainen. Jos haastateltavalla olisi ollut eläin mukana tilanteessa, olisi tästä saanut vielä havainnoitua eläimen ja ihmisen yhteistyötä ja kiintymystä.

Ørngreen ja Levinsen (2017, 70, 79) toteavat työpajatyöskentelyn auttavan tunnistamaan ja tutkimaan alaan liittyviä piirteitä, eikä työpajan vetäjä tai osallistujat voi etukäteen tietää työpajan tuloksia. Kehittämistyöpajan suunnittelussa otimme huomioon sen, etteivät osallistujat tunteneet toisiaan entuudestaan. Vaikka tiedustelimme osallistujien halukkuutta osallistua työpajaan, emme voineet olla varmoja, kuinka moni pääsee lopulta osallistumaan. Siksi koimme tärkeäksi suunnitella työpajan sisällön niin, että se toimisi eri osallistujamäärillä, niin yhdellä kuin myös yhdeksälläkin osallistujalla. Haastatteluissa haastateltavat toivat esiin erilaisia kehittämistarpeita, joista osa oli hyvin konkreettisia ja osa liittyi yleisesti sosiaali- ja terveysalaan. Arvioimme, että ihmekysymys-harjoituksen avulla kehittämiskohdetta voisi selkeyttää ja yksinkertaistaa, sekä auttaa hahmottamaan tarvittavia askelia tavoitteen saavuttamiseksi. Harjoitus oli voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen ja se oli mahdollista tehdä yksin, pareittain tai pienryhmässä. Kehittämistyöpajan suunnittelussa huomioimme jättää keskustelun lisäksi myös kehittämistehtävälle ja meille suunnatulle palautteelle.

Kokkonen ja Reijonen (2022, 111-112) esittävät työpajan tukevan vuoropuhelua eri osallistujien välillä. Työpajan onnistumista voidaan arvioida monella tavalla, kuten työpajassa syntyneiden ideoiden tai osallistujien antaman palautteen perusteella. Oleellista on arvioida, miten osallistujat kokivat tulleet kuulluksi ja mitkä asiat vaikuttivat siihen. Arvioimme kehittämistyöpajan olleen melko onnistunut. Kaikkia kehittämistyöpajalle asetettuja tavoitteita ei saavutettu. Koska osallistujia oli vain yksi, emme voineet soveltaa yhteiskehittämistä. Ammatillista keskustelua ei päässyt syntymään eri toimijoiden välillä, eikä verkostoituminen eri toimijoiden kesken mahdollistunut. Aineistonkeruun menetelmänä työpaja oli onnistunut, sillä työpajassa saatiin uusia näkökulmia ja tietoa tutkimuskysymyksiin. Käytimme osallistavaa ja voimavaraistavaa ohjausmenetelmää ja aktiivista kuuntelua. Arvioimme, että työpajan osallistujat koki tulleet kuulluksi. Koimme, että kehittämispaja tuntui luonnolliselta jatkolta haastatteluille ja vahvisti kokonaiskuvaa eläinavusteisen työskentelyn asiantuntijuudesta.

Arvioimme, että onnistuimme voimavaraistavassa ohjauksessa. Hyödynsimme osallistavia elementtejä ja pyrimme edistämään yhteistä keskustelua, osallisuutta ja tiedon jakamista. Niemi-Pynttärin (2013) mukaan voimavaraistavassa ohjauksessa pyritään löytämään ohjattavan kanssa toiveikkautta ja yksilöä kannattavia ajatuksia. Ohjaaja herkistää, saattaa myös yllyttää ja rohkaista, mutta ei tuo valmiita ratkaisuja ongelmiin. Ohjaustilanteessa pyritään motivoimaan ja herätellään nukkuvia unelmia tai kerätään takaisin jo luovutettuja asioita.

Ratkaisu- ja voimavarakeskeisen ohjauksen ytimä on kuunteleminen, ihmisen kunnioittaminen, kielen merkitys, luottamus asiakkaan voimavaroihin ja kykyihin, toiveikas ajattelu tulevasta, ohjaukseen käytetyt monipuoliset menetelmät. Prosessi ohjausmenetelmissä tai -työssä perustuu vuorovaikutuksessa kuunteluun. Ihminen ohjaa omaa elämäänsä ja on sen asiantuntija, ohjaaja ohjausprosessin asiantuntija. Toisen kuuntelu tilanteessa vaatii harjoittelua ja tiedostamista. Hyvänä kuuntelijana onnistuu, kun pitää mielen avoinna ja kohtaa jokaisen ihmisen aidolla mielenkiinnolla ja ymmärtää yksilön ainutlaatuisuuden. Asiakas tulee ohjattavaksi omasta maailmastaan ja ohjaaja kohtaa hänet omassaan. Asiakastyössä tämän ymmärtäminen on tärkeää. Tärkeää on hyväksyä lähtökohdat ja maailmojen erilaisuus.

Pohdimme mahdollisia syitä siihen, miksi kehittämistyöpajaan ei osallistunut enempää haastateltavia. Kutsu kehittämistyöpajaan lähetettiin kuukautta aiemmin, mikä saattoi olla osalle liian myöhään. Työpajan ajankohta oli arki-iltana, niin kuin monet haastatteluistakin pidettiin. Nimenä kehittämistyöpaja ei välttämättä herättänyt kaikissa haastateltavissa kiinnostusta. Jos tilaisuus olisi nimetty yhteiseksi keskustelutilaisuudeksi tai tulosten esittämiselle, se olisi voinut lisätä tilaisuuden houkuttelevuutta. Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista, eikä niihin osallistuminen tuottanut osallistujille kustannuksia. Haastatteluihin kului kuitenkin haastateltavan omaa aikaa ja sen lisäksi kehittämistyöpajaan osallistuminen saattoi olla liian aikaa vievää.

Jokaisen haastattelun lopussa varmistimme haastateltavilta, oliko heillä vielä kysyttävää tai tarkennettavaa. Osalta pyysimme palautetta ja osa antoi omatoimisesti palautetta ennen kuin ehdimme sitä pyytää. Kannustimme haastateltavia olemaan tarvittaessa myöhemmin sähköpostitse yhteydessä mahdollisia lisäkysymyksiä ja -palautetta varten. Osa haastateltavista ei antanut mitään palautetta suullisesti tai sähköpostitse. Osa piti haastattelu-aikaa sopivan pituisena ja haastattelun etenemisen olleen selkeää. Yksi haastateltava koki kysymysten ja haastattelun olleen hienosti suunniteltuja. Yksi haastateltava olisi toivonut, että haastattelukysymykset olisi annettu ennen haastattelua, jotta olisi voinut paremmin valmistautua haastatteluun.

Monet haastateltavat kertoivat, että pitivät itselleen mieluisana ja tärkeänä asiana osallistua alaan liittyviin opinnäytetöihin ja tutkimuksiin, jotta alan tunnettavuutta saadaan lisättyä. Tämä välittyi myös asiantuntijoiden mielenkiinnosta lähteä mukaan tutkimukseemme. Koemme ammattilaisten lähtevän mukaan kehittämisen näkökulmasta haastatteluihin, mikä myös helpotti opinnäytetyömme etenemistä. Vilpittön halu tuoda eläinavusteista alaa esille välittyi haastatteluista.

7.2 Eettisyys ja luotettavuus

Juuti ja Puusa (2020, 167) toteavat laadullisen tutkimuksen perustuvan uskottavuuteen, luotettavuuteen ja eettisyyteen. Tutkimusta pidetään uskottavana, kun aineisto on kerätty ja

analysoitu tarkasti ja asianmukaisesti, ja tutkimustulokset ovat tosia. Luotettavuutta edistää se, että tutkimuksen lähestymistapa, menetelmät ja toteutus ovat tarkoituksenmukaisia tutkimusongelman ratkaisemisen kannalta, ja ne on valittu perustellusti. Tutkimus on eettinen, kun koko tutkimuksen ajan on noudatettu eettisiä periaatteita, ei aiheuta haittaa tai vaaraa tutkimuksen kohdehenkilöille tai tutkimukseen liittyville tahoille. Sarlio-Siintola ja Tammi-lehto (2020, 20) painottavat etiikan merkitystä kaikilla kehittämistyön osa-alueilla, prosessin aikana ja sen jälkeen. Kaikista mahdollisista eettisistä kysymyksistä ei voi olla täysin tietoinen, mutta sitä tulee tavoitella. Tässä opinnäytetyössä noudatimme hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimusetiikkaa sekä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto, 2019). Pyrimme koko opinnäytetyön työskentelyn aikana arvioimaan tekemiämme valintoja ja niiden eettisyyttä ja tarkoituksenmukaisuutta. Käytimme lähdekirjallisuutta lähdekriittisesti. Koska eläinavusteisuus alana on vielä melko uusi, täydensimme tietoperustaa tutkimustiedon lisäksi muutamilla uutisartikkeleilla. Hyödynsimme sellaisia artikkeleja, jotka arvioimme luotettaviksi. Opinnäytetyömme tulokset ovat yhteneväisiä lähdekirjallisuuden kanssa ja eikä tuloksissa ole ristiriitoja. Nämä vahvistavat opinnäytetyömme luotettavuutta.

Arvioimme haastatteluiden eettisyyttä toteutuneen dialogisuuden näkökulmasta. Vilkka (2021, 197) esittää dialogisuuden olevan yksi tapa mitata eettisyyttä. Dialogisuus tarkoittaa toista kuuntelevaa vuoropuhelua, jossa vaihdetaan yhdessä ajatuksia ja vastataan niihin. Kokkonen ja Pyykkönen (2015, 95, 98) huomauttavat, että haastattelussa on valtasuhde ja haastattelijalla on usein vaikuttajan asema. Haastattelijan tavoitteena on saada haastateltava toimimaan halutulla tavalla eli puhumaan vapaasti ja siten tuottamaan tutkimusaineistoa. Vuorovaikutussuhteen onnistumisen kannalta luottamuksella on merkittävä rooli. Toteutimme yhtä haastattelua lukuun ottamatta yksilöhaastattelut, jotta haastateltavat eivät kokisi ryhmäpainetta tai keskustelun ulkopuolelle jäämisen tunnetta. Koska tavoitteena oli käsitellä eläinsuhteen henkilökohtaista merkitystä, arvioimme yksilöhaastatteluiden olevan luontevampi ratkaisu. Haastatteluissa pyrimme luomaan rauhallisen ja turvallisen ilmapiiriin kiinnittämällä huomiota omiin eleisiin, äänensävyyn, läsnäoloon ja katsekontaktiin. Korostimme osallistujille haastattelun luottamuksellisuutta, vapaaehtoisuutta ja tietosuojaa ensin kirjallisesti haastattelukutsussa ja myöhemmin suullisesti haastattelun alussa. Haastattelutilanteet olivat vastavuoroisia, kuitenkin pysyen teemojen ympärillä. Haastattelutilanteessa saatettiin meiltä kysyä omaa kokemustamme eläinavusteisuudesta tai luontosuhteesta. Kerroimme haastateltaville avoimesti tutkimusaineiston tallentamisesta, säilyttämisestä ja hävittämisestä. Arvioimme tämän vahvistaneen luottamusta.

Haastatteluiden dialogisuutta edisti myös se, että toteutimme ne yhtä lukuun ottamatta yksilöhaastatteluina. Kokkonen ja Pyykkönen (2015, 101) korostavat haastattelussa haastattelijan vastuuta puhevallan antamisesta ja jakamisesta tasaisesti kaikille osallistujille. Arvioimme, että haastateltavat kokivat tullessa kuulluksi. Esitimme avoimia kysymyksiä, annoimme

haastateltaville aikaa ja tilaa puhua, sekä esitimme tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavilla oli mahdollisuus toteuttaa omia toiveitaan ja vaikuttaa keskustelun suuntaan. Esimerkiksi osa halusi näyttää etäyhteydellä työparinsa eli eläimen tai eläimiä. Kun havaitsimme, että jokin puheenaihe puhututti erityisen paljon haastateltavaa ja oli hänelle tärkeä aihe, tartuimme näihin hetkiin. Mahdollistimme haastateltaville vapaan kerronnan. Haastatteluiden aikana ilmaisimme toisinaan myös omia ajatuksiamme tai meille heränneitä kysymyksiä. Uskomme, että tämä lisäsi keskustelun tasa-arvoisuutta.

Opinnäytetyömme eettisyyttä edistää tutkimuksen läpinäkyvyys ja aineiston elinkaaren suunnittelu ja hallinta. Vilka (2021, 117-118) pitää tärkeänä aineiston elinkaaren ja aineiston kokoamisen läpinäkyvyyden huomioimista, Aineiston elinkaari tarkoittaa aineiston suunnittelua, rakentamista, käsittelyä ja säilyttämistä. Läpinäkyvyyteen kuuluu aineistotyyppin kuvailu, aineiston kokoamisen tarkoitus, ajankohta, laajuus ja laatu, sekä käsittely. Opinnäytetyön vaiheet on kuvattu avoimesti, rehellisesti ja tarkasti. Lisäksi noudatimme huolellisuutta ja tietoturvallisuutta tietojen tallentamisessa, käsittelyssä ja hävittämisessä. Esimerkki huolellisuudesta on litteroidun aineiston oikeellisuus. Haastatteluiden ja kehittämistyöpajan litteroinnissa hyödynsimme Microsoft Teams -ohjelman litterointitoimintoa, joka oli pääosin tarkoituksenmukainen. Toisinaan ohjelma kuitenkin tuotti joitakin yksittäisiä sanoja tai tavuja virheellisesti. Litteroinnin oikeellisuus tarkistettiin aina haastattelun videotallenteelta ja korjattiin tarvittaessa.

7.3 Jatkokehittämisaiheet

Pohdimme mahdollisia jatkokehittämisaiheita, jotka perustuvat opinnäytetyön tuloksiin ja johtopäätöksiin. Keskeisenä kehittämistyönä näemme eläinavusteisuuden tunnettavuuden edistämisen sosiaali- ja terveysalalla. Ajankohtaisessa uutisoinnissa ja tutkimustuloksissa esiintyy sama toive alan vaikutusten näkyvyydestä. Esimerkiksi Lipponen, Vehmasto, Lilja, Raussi, Kauppinen, Niemi, ja Ovaska (2022, 4) esittävät alan haasteen palveluiden toimintamuotojen heikon tunnettavuuden päättäjien, palvelunjärjestäjien ja viranomaisten keskuudessa. Eläinavusteisuus ei näy kansallisissa strategioissa, kuten mielenterveysstrategiassa, lapsistrategiassa tai Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa. Kunnissa nähdään eroavaisuuksia eläinavusteisten sosiaali- ja terveyspalveluiden ilmoitusten käsittelyssä. Peltoniemi (2019) arvioi, että tulevaisuudessa sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on mahdollisuus olla tunnettu kuntoutusmuoto, joka vahvistaa osallisuutta ja vähentää syrjäytyneisyyttä. Tärkeä jatkotutkimusaihe olisi myös eläimen työhyvinvoinnin kehittäminen sosiaali- ja terveysalalla. Opinnäytetyön tuloksissa kokonaisvaltainen kiinnostus eläinten hyvinvointiin korostui.

Eläinavusteisuuden alaan liittyy paljon hanketoimintaa Suomessa ja hanketoiminta on ollut tuloksellista. Toisaalta pohdimme, kuinka vaikuttavaa määräaikainen ja yleensä lyhytkestoinen hanketoiminta on. Ikäheimo (2019, 105) pitää eläinavusteista työtä arvokkaana

kaikenikäisille ja harmittelee erityisesti eläinavusteisen vapaaehtoistoiminnan kertaluonteisuutta. Mielenkiintoinen jatkokehittämisaihe olisi eläinavusteisuuden vakiintuminen osaksi sosiaali- ja terveysalaa, lyhytkestoisen hanketoiminnan sijaan. Vakiintumisen myötä tieto eläinavusteisuuden hyödyistä saavuttaisi paremmin työnantajat, jolloin työnantajat voisivat olla halukkaampia maksamaan ammattilaisen eläinavusteisen koulutuksen. Tällä hetkellä eläinavusteisuus on ammattilaiselle kallista: koulutukset, eläimen ylläpito ja hyvinvoinnista huolehtiminen ovat kallista.

Eläinavusteisuuden vakiintumista tukisi myös se, että eläinavusteinen koulutus lisättäisiin osaksi sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmaa. Eläinavusteista osaamista ja koulutusta saisi tämän myötä yhtenäisemmäksi. Jatkokehittämisaiheena olisi kartoittaa, onko esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan opiskelijoilla ja opettajilla kiinnostusta saada eläinavusteisuus lisättyä osaksi koulutusohjelmaa. Eläinavusteisen koulutuksen yhtenäistäminen vahvistaisi myös työn laatua. Erilaisia eläinavusteisia kursseja on tarjolla runsaasti, mutta kurssin käyneiden henkilöiden toimintaan ei liity samanlaista laadunvalvontaa kuin rekisteröidyllä ammattinimikkeellä toimivilla henkilöillä, kuten ratsastusterapeuteilla.

Jatkokehittämisaiheena esitämme eläinavusteisuuden eri järjestö- ja yhdistystoiminnan yhtenäistämistä. Alan eri järjestöt ja yhdistykset olisi tärkeää kartoittaa ja mahdollisesti luoda yksi kattojärjestö. Toiminnan yhtenäistäminen edistäisi yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Lisäksi yhden kattojärjestön myötä olisi mahdollista laatia valtakunnalliset eettiset ohjeet eläinavusteiseen työhön.

Jatkokehittämistyöhön sopiva ja luonteva yhteistyötaho olisi eduskunnan eläinavusteinen työryhmä. Se on perustettu vuonna 2022 eläinavusteisen työn kasvun myötä. Työryhmän tavoitteena on kartoittaa Suomessa tehtävää eläinavusteista toimintaa ja tarkentaa suomalaisen eläinavusteisen työn termistöä. Lisäksi työryhmä pyrkii vahvistamaan alan tunnettavuutta, koulutusta, turvallisuutta ja tutkimustyötä, sekä vakiinnuttaa eläinavusteisen työn asemaa kasvatus-, sosiaali- ja terveysalalla. (Aamuset-kaupunkimedia 2022; Eläinavusteinen työ ry 2023.) Eläinavusteinen työ vaatii laajempaa tarkastelua sosiaali- ja terveysalalla - erityisesti eläinten hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta.

Lähteet

- Aamuset-kaupunkimedia 2022. Eduskuntaan perustettiin eläinavusteinen työryhmä. Eduskuntaan perustettiin eläinavusteinen työryhmä 14.1.2020. Viitattu 5.4.2024. <https://aamuset.fi/artikkeli/5537993>
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. Viitattu 22.5.2024. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Viitattu 10.1.2024. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Collica-Cox, K. & Day, G. J. 2021. Dogs as Therapeutic Partners, Not Therapeutic Tools: Ethical Considerations for AAT in the Correctional Setting. Viitattu 28.10.2023. <https://doi.org/10.3390/socsci10110432>
- Eduskunnan eläinavusteinen työryhmä 2023. Blogikirjoitus 28.2.2023. Viitattu 5.4.2024. <https://www.facebook.com/elainavusteinentyoryhma/>
- Eläinavusteinen työ ry 2023. Eläinavusteisuuden määrittely. Viitattu 5.4.2024. <https://www.elainavusteinentyo.fi/elainavusteisuuden-maarittely/>
- Eläinpuusikko, 2020. Eläinavusteinen valmentaja SFAAT (Solution Focused Animal Assisted Therapy) 30 op. Viitattu 3.12.2023. <https://www.elainavusteinenvalmentaja.fi/info/>
- Evans, N. & Gray C. 2011. The Practice and Ethics of Animal-Assisted Therapy with Children and Young People: Is It Enough that We Don't Eat Our Co-Workers? *British Journal of Social Work* (2012) 42, 600-617. Viitattu 28.10.2023. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcr091>
- Fagerström, N. 2019. Hevosavusteinen psykoterapia ratkaisukeskeisessä viitekehyksessä. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. *Levón-instituutin julkaisuja* 143, 11-19. Viitattu 25.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>
- Fine, A. H., Tedeschi, P., Morris, K. N. & Elvove, E. 2019. Forward Thinking: The Evolving Field of Human-Animal Interactions. Teoksessa Fine, A. H. (toim.) *Handbook on Animal-*

Assisted Therapy. Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions. Department of Education, California Polytechnic University. Academic Press, 23-41.

Green Care Finland ry 2024a. Mitä on Green Care? Viitattu 8.4.2024. <https://www.gcfinland.fi/green-care/>

Green Care Finland ry 2024b. Vaikuttavuus. Viitattu 13.4.2024. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/vaikuttavuus/>

Green Care Finland ry, 2023. Eläinavusteiset menetelmät. Viitattu 2.12.2023. <https://www.gcfinland.fi/green-care-/menetelmat/elainavusteiset-menetelmat/>

Haarala, P. 2022. Terveystoimittajan ammatilliset osaamisvaatimukset. Metropolia Ammattikorkeakoulun julkaisuja, TAITO-sarja 92. Viitattu 22.5.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-328-341-1>

Hakulinen, T., Uotila-Laine, H. ja Koivumäki, T. 2022. Terveystoimittajan ja hyvinvointitoimittajan. Perheen hyvinvointi ja voimavarat. Viitattu 22.5.2024. <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/nko/article/nla00088/search/voimavara>

Haltia-Nurmi, M., Vainio, M. & Keränen, K. 2020. Yhteiskehittämisen ABC. Askeleet yhteiskehittämiseen Espoon oppimisympäristöissä. Työkirja. Viitattu 13.5.2024. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20201211100358>

Hautamäki, L. 2018. Monilajinen hyvinvointi: eläimet, bakteerit, ympäristö ja ihmisen terveys. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 11-19. Viitattu 25.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

Hautamäki, L., Ramadan, R., Ranta, P., Haapala, E. & Suomela-Markkanen, T. 2018. Eläinavusteinen terapia. Katsaus tutkimuskirjallisuuteen ja toimintaan Suomessa 2018. Kelan tutkimus. Työpapereita 140. Viitattu 25.1.2024. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018070631430>

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hokka, J.2020. Verkkovälitteisyys tutkimushaastatteluissa. Tampereen yliopisto, Akateemisten affektien etnografia, 24.11.2020. Viitattu 2.5.2024. <https://projects.tuni.fi/akateemiset-affektit/blogiteksti/verkkovälitteisyys-tutkimushaastatteluissa/>

Hämäläinen, J. & Koistinen, K. 2019. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tausta ja synty. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja

biotalouden tutkimus 78/2019, 6-11. Viitattu 30.11.2023. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7>

IAHAIO 2018. The IAHAIO Definitions for Animal Assisted Intervention and Guidelines for Well-ness of Animals Involved in AAI. IAHAIO White Paper 2014, updated for 2018. Teoksessa Fine, A. H. (toim.) Handbook on Animal-Assisted Therapy. Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions. Department of Education, California Polytechnic University. Academic Press, 499-504.

Ikäheimo, K. 2013. Karvaterapiaa. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.) Karvaterapiaa, Eläinavusteinen työskentely Suomessa, 112-113. Yliopistopaino Helsinki.

Ikäheimo, K. 2019. Mietteitä eläinavusteisuuden tulevaisuudesta. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 11-19, 103-106. Viitattu 23.5.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

Juuti, P. & Puusa, A. 2020. Laadullisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa Juuti, P. & Puusa, A. (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät, 166-168. Gaudeamus: Helsinki.

Karhu, O. ja Tiainen, P. 2024. Hevosien silittäminen toimii terapiana - HUS saattaa antaa potkut eläimilleen. YLE uutiset. Viitattu 9.4.2024 <https://yle.fi/a/74-20080453>

KELA Vaativa lääkinnällinen kuntoutus 2024. Vaativa lääkinnällinen kuntoutus 24.01.2024. Viitattu 25.1.2024. <https://www.kela.fi/etti/Vaativa%C3%A4%C3%A4kinn%C3%A4llinenkuntoutus.pdf>

Kennelliitto 2023. Lukukoirat. Viitattu 2.12.2023. <https://www.kennelliitto.fi/koirat/lukukoirat>

Keskitalo, E. & Vuokila-Oikkonen, P. 2018. Voimavaralähtöisyys sosiaalisen kuntoutuksen viitekehystenä. Teoksessa Kostilainen, H. & Nieminen, A. (toim.) Sosiaalisen kuntoutuksen näkökulmia ja mahdollisuuksia. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Diak Työelämä 13, 84-96. Viitattu 29.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-493-307-0>

Kihlström-Lehtonen, H. & Säkkinen, K. 2019. Koira-avusteinen työskentely Suomessa osana eläinavusteisia interventioita. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 145-159. Viitattu 28.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2017. Ammattieettiset ohjeet. Viitattu 2.12.2023.

<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/KKKT-Ammattieettiset-ohjeet.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2022. Ammattieettiset ohjeet. Viitattu 2.12.2023.

<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2023a. Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. Viitattu

1.12.2023. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/HQ-KKKT-esite.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2023b. Koira-avusteinen opetus. Viitattu

1.12.2023 <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVER-SIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-opetus-1.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2023c. Koira-avusteisuus sosiaalipalveluissa. Viitattu

1.12.2023. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVER-SIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-sosiaalipalvelut.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry 2023d. Koira-avusteinen toimintaterapia. Viitattu

1.12.2023. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVER-SIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-toimintaterapia-%E2%80%93Kopio.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2023e. Koira-avusteinen fysioterapia.

<http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVERSIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-fysioterapia.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2023f. Koira-avusteinen puheterapia. Viitattu

1.12.2023. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVER-SIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-puheterapia-1.pdf>

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry, 2023g. Koira-avusteinen psykoterapia. Viitattu

1.12.2023. <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2017/10/PAINOVER-SIO-Ammattialakohtaiset-esitteet-psykoterapia-1.pdf>

Kokkonen, H. & Reijonen, H. 2022. Työpajatyöskentelyn hyödyntäminen kuluttajien osallistamisessa: tarkastelussa jätteiden lajittelua helpottavien ratkaisujen ideointi. *Alue ja Ympäristö*, 51 (1), 95-115. Viitattu 25.4.2024. <https://aluejaymparisto.journal.fi/article/view/113495/71646>

Kokkonen, L. & Pyykkönen, M. 2015. Tutkija, tukija vai ystävä? Neuvotteluja vallasta ja luottamuksesta maahanmuuttajien haastattelututkimuksessa. Teoksessa Aaltonen, S. & Högbacka,

- R. (toim.) Umpikujasta oivallukseen. Reflektiivisyys empiirisessä tutkimuksessa. Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 164, 89-116. Viitattu 4.4.2024.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9786-5>
- Kuure, E. 2020. Service Design Workshops in Design Practice. Acta electronica Universitatis Lapponiensis 294. Viitattu 25.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-235-1>
- Laurea-ammattikorkeakoulu 2021. Eläin on -hankkeessa kehitetään eläinavusteista toimintaa harjoitettavien yritysten työskentelyä. Viitattu 26.4.2024. <https://www.laurea.fi/ajankohtaista/uutiset/elain-on-hankkeessa-kehitetaan-elainavusteista-toimintaa-harjoitettavien-yritysten-tyoskentelya/>
- Liguori, G., Constagliola, A., Lombardi, R., Paciello, O. & Giordano, A. 2023. Human-Animal Interaction in Animal-Assisted Interventions (AAI)s: Zoonosis Risks, Benefits, and Future Directions – A One Health Approach. *Animals* 2023, 13, 159. Viitattu 26.10.2023.
<https://doi.org/10.3390/ani13101592>
- Lipponen, M. & Fagerström, N. 2019. Sosiaalisen kasvun tukea vai sosiaalista kuntoutusta - lainsäädännön reunaehdot. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 78/2019, 6-11. Viitattu 30.11.2023.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7>
- Lipponen, M., Vainio, I., Ikäheimo, K., Mattila-Rautiainen, S., Raukola-Lindblom, M. & Paasonen, T. 2023. Eläinavusteisuus Suomessa. Eduskunnan eläinavusteisen työryhmän työstämä esitys eläinavusteisuuden määrittelystä Suomessa 24.1.2023. Viitattu 3.12.2023.
https://docs.google.com/document/d/15UpY5gmlvun6gzwbhter-zylbTFqaZ6KPKFc9DEHmt_Y/edit
- Lipponen, M., Vehmasto, E., Lilja, T., Raussi, S., Kauppinen, T., Niemi, J., ja Ovaska, U. (2022, 4) Luonnonvarakeskus. Poliittikasuositus. Eläinavusteisuus vastuullisesti käyttöön. Viitattu 9.4.2024. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/551965/PolicyBrief_03_2022_fin.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Lumotarha 2020. Alpakat. Viitattu 2.12.2023. <https://www.lumotarha.fi/alpakat/>
- Luonnonvarakeskus 2023. Eläimet apuna työllistymisen polulla. Viitattu 1.5.2024.
<https://www.luke.fi/fi/uutiset/elaimet-apuna-tyollistymisen-polulla>
- Maaseutuverkosto 2024. Eläin on, Viitattu 26.4.2024. <https://maaseutuverkosto.fi/hankeet/elain-on/>

Mattila, A. & Aarninsalo, P. 2018. Onnentaidot - Kohti hyvää elämää. Viitattu 25.4.2024.
<https://www.terveyskirjasto.fi/sisalto/onnentaidot>

Mattila-Rautiainen, S. 2019. Ratsastusterapian fysioterapeuttinen näkökulma. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 107-134. Viitattu 27.4.2024.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

McDowall, S. Hazel, S.J., Cobb, M & Hamilton-Bruce, A. 2023. Understanding the Role of Therapy Dogs in Human Health Promotion. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2023, 20, 5801. Viitattu 26.10.2023.
<https://doi.org/10.3390/ijerph20105801>

Niemi-Pynttari, M. 2013. Voimavara- ja ratkaisukeskeinen näkökulma ohjaustyössä. Elinikäisen ohjauksen verkkolehti, 7.6.2013. Viitattu 16.4.2024. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:jamk-issn-1799-8395-35>

Paasonen, T. 2023. Eläinavusteinen valmennus. Sanasilta Oy.

Palonen, M. & Kylmä, J. 2022. Avoin haastattelu ja temahaastattelu aineistonkeruumenetelminä laadullisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. *HOITOTIEDE* 2022, 34 (4), 281-294. Viitattu 1.5.2024. <https://journal.fi/hoitotiede/article/view/128992/78035>

Peltola, H. & Karhula, M. 2019. Green Care luontohoivayrittäjyys osana maaseutuyrittäjän kannattavaa liiketoimintaa. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 135-144. Viitattu 29.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

Peltomäki, P. 2019. Hevosista hyvinvointia - sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisijänä ja osallisuuden vahvistajana. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja 143, 135-144. Viitattu 28.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>

Pöyry-Lassila, P. 2017. Palveluiden yhteiskehittäminen ja yhteistuottaminen. Teoksessa Pohjonen, S. & Noso, M. (toim.) Kansalainen keskiöön! Näkökulmia sote-uudistukseen. Kunnallisuuden kehittämissäätiön Julkaisu 2 2017, 25-30. Viitattu 13.5.2024. <https://kaks.fi/wp-content/uploads/2017/04/nakokulmia-sote-uudistukseen-3.pdf>

Raivio, A-M. 2021. Voimavaraistava kohtaaminen - myös verkossa! Teoksessa Varsta, R., Raivio, A-M. & Ruotsalainen, T. (toim.) Kohtaatko ihmisiä uralla? Voimavaraistava työote. *Metro-polia Ammattikorkeakoulun julkaisuja. Mikrokirjat n:o 38*, 21-32. Viitattu 29.4.2024.

https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/493437/2021_MIKROKIRJAT_38_Kohtaatko_ihmisiä_uralla_-_Voimavaraistava_ohjausote.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Raivio, H. 2018. Enemmän sosiaalista toimintakykyä, lisää osallisuutta! Yhteiskehittäen vaikuttavampaa sosiaalista kuntoutusta. Sosiaalisen kuntoutuksen kehittämishankkeen (SOSKU) 2015-2018 loppuraportti. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos, 35. Viitattu 2.5.2024.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136144/URN_ISBN_978-952-343-070-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry 2024. RATKES -ratkaisu- ja voimavarasuuntautuneiden menetelmien edistämisyhdistys ry. Viitattu 16.4.2024.
<https://ratkes.fi/yhdistys/>

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Viitattu 21.12.2023 <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf>

Sarljo-Siintola, S. & Tammilehto, T. 2020. An Ethical Framework for Maritime Surveillance Technology Project. Teoksessa Nikula, K., Sarljo-Siintola, S. & Kallunki, V. (toim.) Ethics as a resource. Examples of RDI projects and educational development. Laurea-julkaisut 144, 14-22. Viitattu 26.4.2024. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/346440/Laurea%20julkaisut%20144.pdf?sequence=5&isAllowed=y>

Sirola-Korhonen, K. & Taipale, T. 2024. Osallistavat menetelmä, vinkkejä ja virikkeitä kouluttajalle. KSL opintokeskus, 7. Viitattu 2.5.2024.
https://www.ksl.fi/app/uploads/2024/01/OsallistavatMenetelmat_A4_saavutettava_22122023.pdf

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry 2024. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry - The Finnish Association for Social-Educational Horse Activity. Viitattu 11.1.2024.
<https://www.hevostoiminta.net/yhdistys/>

Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry 2023. Mitä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta? Viitattu 1.5.2023. <https://www.hevostoiminta.net/seura/>

Suomen ratsastusterapeutit ry 2023. HETI eettiset ohjeet. Viitattu 2.5.2024.
<https://indd.adobe.com/view/b5d27c17-f045-4986-946a-87e36439b333>

Suvanto, M. 2014. Tutkimuksellinen kehittämistyö opinnäytetyönä. Teoksessa Suvanto, M. (toim.) Uusia malleja työelämän kehittämiseen. Tutkimuksellinen kehittämistyö ylempi AMK-tutkinnossa. Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sarja D, Muut julkaisut 13/2014, 13-15. Viitattu 29.4.2024. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-633-152-5>

- Tampereen yliopisto, Tampereen ammattikorkeakoulu, 2024. Käyttäytymisanalyysiperusteinen eläinkouluttajien koulutus, täydennyskoulutus. Viitattu 2.5.2024
<https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/tautree-kayttaytymisanalyysiperusteinen-elainkouluttajien-koulutus#expander-trigger--Kohderyhma-186834>
- Terveyskylä, 2024. Mistä on kyse, kun puhutaan voimavaroista? 24.1.2024. Viitattu 1.5.2024.
<https://www.terveyskyla.fi/kuntoutumistalo/kuntoutujalle/oma-hyvinvointi/opas-omien-voimavarojen-tunnistamiseen-ja-vahvistamiseen/mista-on-kyse-kun-puhutaan-voimavaroista>
- Teräs, M. & Toiviainen, H. 2014. Kehittävä teema-analyysi kasvatustieteen tutkimusmenetelmänä. *Aikuiskasvatustiede* 02/2014, 85-86. Viitattu 1.5.2024.
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämissprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere: Juvenes Print.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valkas, S. 2019. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ADHD-oireisten lasten ryhmäkuntoutusmuotona. Teoksessa Lipponen, M. & Vehmasto, E. (toim.) *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta. Sosiaalista kasvua, hyvinvointia ja kuntoutumista tukevia palveluita hevosavusteisesti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 78/2019, 73-80. Viitattu 30.11.2023.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-864-7>
- Vehmasto, E. & Lipponen, M. 2021. Eläinavusteinen psykososiaalinen kuntoutus. *Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim* 2021; 137 (17), 1775-1780. Viitattu 30.4.2024.
<https://www.duodecimlehti.fi/xmedia/duo/duo16383.pdf>
- Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. 2019. Kadonneen luontoyhteyden jäljillä. Teoksessa Yli-Viikari, A. & Ylilauri, M. (toim.) *Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Levón-instituutin julkaisuja* 143, 1-3. Viitattu 25.4.2024.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-476-861-0>
- Ørngreen, R. & Levinsen, K. 2017. Workshops as a Research Methodology. *The Electronic Journal of e-Learning* Volume 15 Issue 1 2017, 70-81. Viitattu 25.4.2024.
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1140102.pdf>

Kuviot

Kuvio 1: Eläinavusteisen työn määritelmä	8
Kuvio 2: Eläinavusteisuus Suomessa.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty. 10

Taulukot

Taulukko 1: Esimerkkejä alkuperäisilmaisujen pelkistämisestä ja muodostamisesta alateemoihin	29
Taulukko 2: Esimerkkejä alateemoista yläteemoihin.....	30

Liitteet

Liite 1: Kutsukirje tutkittavalle	56
Liite 2: Suostumuslomake	57
Liite 3: Kutsu kehittämistyöpajaan	58
Liite 4: Haastattelurunko	59
Liite 5: Kehittämistyöpajan diaesitys	60

Liite 1: Kutsukirje tutkittavalle

TIEDOTE TUTKIMUKSEEN OSALLISTUVALLE

Opiskelemme Laurea-ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveystieteiden YAMK-tutkintoa Voimavaraistavien työmenetelmien kehittäminen ja johtaminen. Tutkimuksemme käsittelee **eläinavusteisen työn asiantuntijuutta ja osaamista**. Osallistumisesi on tärkeää eläinavusteisen työn kehittämisen ja ammatillisuuden edistämisen kannalta.

Tutkimuksen tiedonkeruu toteutetaan kahdessa vaiheessa:

- 1) yksilölliset teemahaastattelut
- 2) kaikille yhteinen kehittämistyöpaja

Haastattelut toteutetaan joustavasti helmi-maaliskuun aikana ja kehittämistyöpaja maaliskuun lopulla. Haastattelut ja kehittämistyöpaja toteutetaan etäyhteyksin Teamsissa ja tallennetaan.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Voitte halutessanne keskeyttää osallistumisenne tutkimuksen aikana, erillistä perustelua keskeytykselle ei tarvita. Teiltä saatu tieto käsitellään nimettömänä ja luottamuksellisesti. Tutkimusaineisto hävitetään tietoturvasyistä opinnäytetyön valmistuttua. Valmiista työstä ei voida tunnistaa haastateltavia.

Tutkimuksemme käsittelee seuraavia teemoja:

- Asiantuntijuuden rakentuminen eläinavusteisessa työssä
- Eläimen vaikutus ammattilaiseen, työn henkilökohtainen merkitys
- Millaisia kehittämistarpeita ammattilaiset näkevät eläinavusteisessa työssä

Olemme kahden viikon sisällä teihin uudelleen yhteydessä haastatteluajan sopimiseksi. Vastaamme mielellämme tutkimukseen liittyviin kysymyksiin.

Emmi Pohtamo & Katja Salonvaara

emmi.pohtamo@student.laurea.fi
katja.salonvaara@student.laurea.fi

Liite 2: Suostumuslomake

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Tutkimuksen nimi: Asiantuntijuus eläinavusteisessa työssä

Tutkimuksen tekijät: Emmi Pohtamo & Katja Salonvaara, Laurea-ammattikorkeakoulu

SUOSTUMUS

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävä tiedonkeruumenetelmä. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista, eikä aiheuta minulle kustannuksia.

Henkilöllisyyteni jää vain tutkimuksen tekijöiden tietoon, minua koskevaa aineistoa käytetään vain kyseiseen tutkimukseen. Aineisto käsitellään tietoturvasääntöjen mukaisesti ja hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Suostun siihen, että minua haastatellaan, haastatteluni nauhoitetaan ja antamiani tietoja käytetään kyseiseen tutkimukseen. Voin halutessani keskeyttää osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni.

Päiväys:

Tutkimukseen osallistujan allekirjoitus ja nimenselvennys:

Liite 3: Kutsu kehittämistyöpajaan

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

KUTSU KEHITTÄMISTYÖPAJAAN 21.3

Järjestämme torstaina 21.3 klo 18–19 Teamsissa yhteisen kehittämistyöpajan kaikille haastateltaville. Lämpimästi tervetuloa!

Kehittämistyöpajan sisältö:

- haastattelujen tulosten esittely
- yhteinen keskustelu tuloksista
- kehittämistehtävä

Tilaisuus tallennetaan. Kuten aiemmat haastattelut, tilaisuus tallennetaan tutkimustamme varten. Tallenne tulee vain meidän tutkijoiden käyttöön, sitä säilytetään ja käsitellään tietoturvasääntöjen mukaisesti. Kun tutkimus on valmis, kaikki aineisto hävitetään.

Tilaisuuteen osallistuminen on vapaaehtoista. Osallistumisen voi keskeyttää milloin tahansa, erillistä perustelua keskeytykselle ei tarvita.

Tilaisuuden jälkeen lähetämme kaikille haastateltaville lyhyen koonnin kehittämistyöpajasta.

Vastaamme mielellämme tutkimukseen liittyviin kysymyksiin.

Emmi Pohtamo & Katja Salonvaara

emmi.pohtamo@student.laurea.fi

katja.salonvaara@student.laurea.fi

Liite 4: Haastattelurunko

Teema 1: Tiedot haastateltavasta

- Nykyinen työnkuva: asiakasryhmä, asiakkuusprosessi, käytössä olevat eläinavusteiset menetelmät

Teema 2: Asiantuntija ja eläin

- Eläimen esittely
- Asiantuntijan ja eläimen välinen suhde: yhteinen historia, eläimen koulutus, eläinsuhteen merkitys

Teema 3: Asiantuntijuus

- Oma polku asiantuntijaksi
- Eläinavusteisen työn osaaminen
- Voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote

Teema 4: Kehittämistarpeet

- Toiveet ja kehittämistarpeet omassa työssä
- Alan kehittämistarpeet

Liite 5: Kehittämistyöpajan diaesitys

1. Ammatilaisen ja eläimen välinen suhde, ja sen merkitys

- Suhde eläimeen on läheinen, merkityksellinen ja pitkäaikainen.
 - perheenjäsen, työpari.
- Eläimen kanssa työskentely on ammatilliselle palkitsevaa ja voimavaraistavaa.
 - **elämäntapa**
- Toisaalta työskentely eläimen ja yhdessä asiakkaiden kanssa koetaan kuormittavaksi ja yksinäiseksi.
- Eläimen ja ammatilaisen välinen suhde on muuttuva ja vastavuoroinen.
 - *Uuden oppiminen yhdessä.*
 - *Luottamuksen syveneminen ajan myötä.*
 - *Eläin heijastaa ammatilaisen tunteita; välitön palaute.*
 - *Ammattilainen toimii eläimen tukena ja tulkkina: tunteiden, oleiden, tarpeiden ja käytöksen ymmärtäminen.*
 - *Ammattilainen toimii eläimen kasvattajana.*

- Ammatillisella on huolenpitäjän rooli:
 - Kunnioitus eläimeen työparina, arvostus koulutukseen ja koulutettuun eläimeen, soveltuvuus.
 - Eläimen kuormitus, jaksaminen ja lepo, eläin voi ottaa liikaa omalle tuntolleen.
 - "Eläin edellä".
 - Molemminpuolinen turvallisuuden tunne.

2. Asiantuntijuus ja osaaminen eläinavusteisessa työssä

- Asiantuntijuus perustuu useilla terveys- tai sosiaalialan korkeakoulututkintoon.
- Asiantuntijuuden rakentumisessa erittäin merkittävänä erilaiset täydennyskoulutukset.
- Aiempi työkokemus ja menetelmäosaaminen.
- Aiempi harrastustoiminta, mahdollisuus yhdistää tärkeä asia ja työ.
- Yrittäjäystaidot.
- Yhteistyön hyödyntäminen: muut toimijat ovat yhteistyökumppaneita, ei niinkään kilpailijoita.

2. Mitä erityisosaamista eläinavusteisuuden ammattilaisella on?

- Turvallisuuden huomiointi asiakkaan ja työntekijän lisäksi eläimen näkökulmasta.
- Laaja tietämys eläimen tarpeista, käytöksestä, terveydestä ja hyvinvoinnista.
- Eläimen kasvattaminen ja kouluttaminen.
- Eläinavusteisuuden osaamisen jatkuva ylläpitäminen ja päivittäminen, halu ja intohimo.

3. Voimavaraistava ja ratkaisukeskeinen työote

- Eläimen kanssa työstäessä vahvistetaan positiivista toimintaa, tämä toimii ikään kuin viitekehystenä ratkaisukeskeisessä työssä ihmisten kanssa.
- Ihminen asettaa muutostarpeen tai tavoitteen, johon matkalla tuetaan.
- Eläimestä huolenpito motivoi oman hyvinvoinnin ylläpitoon.
- Eläimestä esimerkin saaminen, eläimen onnistumisen tai pelon voittaminen, tämän peilaaminen omaan elämään.
- Itsetunnon kehittäminen.
- Tunnetyöskentely.
- Voimavaroja työyhteisöön.
- Kohtaaminen ja vuorovaikutus eläimen kanssa jo itsessään voimaannuttavaa.

4. Kehittämistarpeet - omassa työssä ja alalla

- Työn tulosten näkyväksi tekeminen.
- Verkostoituminen ja sille varattava aika.
- Osittain vertaistuen puute.
- Tietoisuuden lisääminen sosiaali- ja terveysalalla:
 - Eläinavusteisuuden näkyminen yhtenä työmenetelmänä, hyödyllisyys.
 - Asenteet.
- Nähdään nousevana asiana, myös vaaroja siinä, että kuka vaan voi harjoittaa toimintaa.
- Eläimen hyvinvoinnin lisääminen ja tästä tietoisuus, niin edelleen vaikutus ihmisen hyvinvointiin, hyvinvoinnin lisääntyminen kaikilla osapuolilla.

- Vaihtelevat yhteistyösopimukset.
- Tutkimustyön edistäminen.
- Useat eri laatuksiteerit; tarve niiden yhtenäistämiseksi.
- Moniammatillisuuden lisääminen:
esim. yhteistyötä asiakasta hoitavan lääkärin kanssa.

Yhteinen keskustelu

Millaisia ajatuksia tai tunteita teemat herättivät?

Tuliko jokin sinulle uutena?

Tai yllätyksenä?

Kehittämistehtävä

MIETI TYÖSSÄSI YHTÄ ASIAA, JOHON TOIVOT MUUTOSTA.

SE VOI MYÖS OLLA YKSI ESILLE NOUSSEISTA TEEMOISTA:

TIETOISUUDEN LISÄÄMINEN SOSIAALI- JA TERVEYSALALLA

ELÄIMEN HYVINVOINNIN LISÄÄMINEN

YHTEISTYÖN JA MONIAMMATILLISUUDEN LISÄÄMINEN

TYÖN TULOSTEN NÄKYVÄKSI TEKEMINEN

LAATUKRITEERIEN YHTENÄISTÄMINEN

JOS HUOMENNA HERÄISIT JA YÖLLÄ OLISI TAPAHTUNUT IHME,
JA ONGELMASI OLISI RATKENNUT...

MITKÄ ASIAT TYÖSSÄSI OLISIVAT ERI LAILLA?

MIETI YKSI PIENI KÄYTTÄYTYMISEN MUUTOS, JOKA VOISI EDUSTA ASKELTA
KOHTI IHMETTÄSI.

” Se, mihin katsot,
kasvaa.”

Kaisa Vuorinen,
kasvatustieteen tohtori

Kiitos kaikille osallistuneille
ja hyvää kevättä!

